

plenium

NR. 2 — APRIL 2026

SKOLELEDERFORENINGENS MAGASIN

Fire farver
som gør
inklusion
overskuelig

KILROY

SKOLEREJSE PÅ DEN FEDE MÅDE

Skal turen gå til Berlin, Krakow
eller måske Paris?

Ring til os på: +45 70 22 05 35

★★★★★ på Trustpilot

grupperejser@kilroy.dk

www.kilroy.dk/studieture

Lad os tage en snak...

06

Forskning

Skolerne har mere frihed, end de lige ser

Det kan godt være, at skolerne har fået mere frihed på papiret, men der skal mere til, før det virker i praksis, forklarer forsker Lykke Mose.

Foto: Lea Meilandt.

30

Inspiration

Et farvekodesystem har skabt systematik

På en skole i Høje-Taastrup Kommune arbejder socialfaglig leder Mette Ann Underlien med at flytte indsatsen fra individer til klassen.

Foto: Hung Tien Vu.

06 Profil

Skoleleder Sille Madsens prisvindende masterprojekt viste, hvordan visioner først virker, når de oversættes til praksis.

10 AI

Agenten Spinna er udviklet til folkeskolen og skal styrke lærernes faglighed.

15 OK26

Se, hvor meget din løn stiger over de næste tre år.

16 Frihed

Skolerne har fået et større råderum, men styringskulturen styrer stadig, vurderer en forsker.

20 Input udefra

Ud fra Lærerundersøgelsen giver lærer og skolenørd Anders Peter Nielsen seks råd til ledelsen.

25 Forældresamarbejde

Tre ledere i folkeskolen deler erfaringer med forventningspres og tydelige rammer.

30 Forebyggelse

En socialfaglig leder på en skole i Høje-Taastrup Kommune har indført et farvekodesystem, der har forenklet arbejdet med trivsel.

40

Madordning

Fra eufori til pragmatiske løsninger

Skoleleder Dorthea Ryhl Pedersen blev kastet ud i en omfattende proces for at få skolemad på plads, men er glad for, at hun greb muligheden. Foto: Jacob Nielsen.

39 Synspunkt

Når elever inddrages aktivt i at løse konflikter, er det god læring, skriver skoleforsker Claus Munch Drejer i klummen.

40 Madordning

Millioner til skolemad udløste både begejstring og en tidskrævende proces på en skole i Vordingborg Kommune.

44 Guide

10 greb til en mere tydelig klassekultur med klare forventninger til eleverne.

46 Rammernes rolle

Kunst på skolen kan åbne elevernes blik for verden og deres egen kreativitet.

52 Anmeldelser

55 Ledertanker

Maike Raahauge skriver i klummen, hvordan mangler 5.b sin lærer, og teamet sin kollega, når far er hjemme med Silke.

57 Kursuskalender

Få overblik over Skolelederforeningens kurser og arrangementer.

600 SKOLELEDERE (45 KOMMUNER) BETALER ÅRLIGT KR. 8.000 - 12.000,- FOR VARSLINGSAPP. OG BEREDSKABSPLAN FOR ALLE RISICI JF. UVM'S KRAV (SE PKT. 1 OG 2 UNDER)

Skoleledere/kommuner køber disse tjenester som UVM, PET, AT etc. stiller krav om planer for:

1 - Opdateret beredskabsplan og undervisning af personalet jf. UVM's, AT's, BRS, PET's krav i form af:

- risikovurdering
- Action cards - alle 6-8 risici jf. UVM.
- Barrikaderingsplan
- politidokument (til indsatsleder)
- varslingsprocedurer
- undervisning af personalet
- test af varslingsløsning

2 - Digital varslings- og beredskabsløsning for skoler - som håndterer alle relevante risici.

- alle ansatte kan varsle
  - om hjælp ifm. vold/trusler/overfald
  - om hjælp ifm. livstruende personskader
  - andre om væbnet angreb
  - andre om brand
  - andre om bombetrussel m.fl.

45 kommuner køber bistand...

- Primært - solid faglig kvalitet
- Sekundært - det er billigt

Landets billigste, bedste og absolut mest solgte løsning på danske skoler, og det fortsætter vi med i 2026 - at være bedst, billigst og lokale.

Fra ca. kr. 5.500,- pr. år kan personalet på skolen varsle og blive varslet om ALT der truer. Billigere og bedre bliver det ikke....

Skoleledere og kommuners første spørgsmål: hvordan kan det leveres så billigt?

Vi er pensionerede politifolk (10 stk. pr. Jan. 2026), som kun skal dække egne timer, når vi bistår skoler. Vi hygger meget, også med skolernes ansatte, når vi underviser i krav fra UVM, PET, AT etc. og viser til erfaringer fra "politilivet".

Vi rådgiver/vidensdeler med glæde (og gratis) med vores 40 år + erfaring fra en verden (og hverdag) med skolernes "nye risici" - trusler, vold, væbnet angreb og andre kriser.

Der er en god "match" med pensionerede politifolk, som underviser skolens personaler i disse nye risici.

Det gøres i balancerede former af "bedstefædre" med lange politiv bag os - som skaber fællesskab og tryghed.

Ansatte, bestyrelsesmedlemmer/forældre bliver tryggere, når de ved, at et angreb på barnets skole også kan håndteres.

Skoleleder får dokumentation på, at myndighedskrav er fulgt.

Kontakt: 6098 7040 / kfr@safesec.dk

Kim Frederiksen,
Sikkerheds- og beredskabsrådgiver
SafeSec ApS

SafeSec YouTube kanal

Besøg: www.safesec.dk

Kontakt/bestil TEAMS-møde: 3360 4100 / 6098 7040 / kfr@safesec.dk

Dorte Andreas
Dorte Andreas
 Formand,
 Skolelederforeningen

••

Folkeskolen skal styrkes gennem massiv investering og med størst muligt lokalt råderum

Mens vi venter på investeringer

— Folkeskolen skal styrkes gennem massiv investering og med størst muligt lokalt råderum.

Hvis den nye regering tager udgangspunkt i det, er jeg sikker på, at den kommer langt. Og vigtigere endnu: at vi ude på skolerne vil kunne mærke, at vi har mulighed for skabe en skole, der styrker trivsel og faglighed. Jeg ved, at folkeskolen er hårdt spændt for, og en undersøgelse bekræftede det for nylig. Den viste, at folkeskolen mangler over 10 milliarder kroner. I skrivende stund er det uvist, hvem der får nøglerne til Undervisningsministeriet, men jeg vil holde alle politikere op på den store velvilje til at investere i folkeskolen, der blev vist i valgkampen på tværs af partier.

Spørger man skoleledere, hvor en investering vil gøre mest gavn, får man ikke ét svar, men mange. Flest peger på mere personale. Tolærerordninger og flere fagligheder tæt på skolen – psykologer, socialrådgivere og vejledere. Andre på mere kompetenceudvikling, bedre læringsmiljøer eller mere tid til forberedelse. Og vi kommer heller ikke uden om, at der i den grad også er brug for mere ledelseskapacitet. Forskellene i svarene afspejler en folkeskole, hvor behovene er forskellige fra skole til skole.

Nogle vil måske ansætte en socialfaglig leder, som de har gjort i Høje-Taastrup Kommune. I artiklen på side 30, kan du læse, hvordan en socialfaglig leder har bidraget til at flytte indsatsen fra enkeltsager til arbejdet med fællesskaber i klassen og samtidig givet lærere og ledelse mere tid til kerneopgaven.

Men det vil ikke være det vigtigste at prioritere på alle skoler. Derfor er det lokale råderum vigtigt. Og ydermere at politikerne bliver tydelige omkring, at de giver frihed og har tillid til, at professionelle kan træffe beslutninger tæt på eleverne.

Forsker Lykke Mose peger i artiklen på side 16 på, hvordan mange års styring med mål, tests og dokumentation stadig præger systemet og vores måde at tænke skole på. Det skal ændres.

Når ambitionen er at styrke folkeskolen, kræver det en gedigen pose penge og tillid.

Jeg glæder mig til, at vi får det. ●

Plenum
 Skolelederforeningen
 Snaregade 10 A
 1205 København K
 Tlf.: 7025 1008
 www.skolelederne.org

Ansvarshavende redaktør
 Marie Begtrup
 mb@skolelederne.org

Design
 Sofie Engel
 og Cecilia Brøgger

Korrektur
 Lene Jensen

Forsidefoto
 Hung Tien Vu

Tryk
 Strandbygaard A/S

Annoncer
 Dansk Mediaforsyning
 Tlf.: 7022 4088
 plenum@dmfnet.dk
 www.dmfnet.dk

Oplag
 3.700

Årsabonnement
 5 numre / år 275 kr.
 ISSN 2245-0327
 30. årgang

Blå bog

Sille Sine Bruun Madsen

- + Skoleleder på Avedøre Skole, Hvidovre Kommune siden 2019
- + Tidligere pædagogisk leder og konstitueret distriktsskoleleder på Skovlunde Skole
- + Har arbejdet som støtte for udsatte unge, leder for gadeprojektet Hotspot i Brøndby og leder for Projektet Social Balance i Gladsaxe/Værebro park
- + Uddannet lærer, diplom i ledelse og Master of Public Governance fra CBS
- + 50 år, har en kæreste og bor på Christianshavn med sin datter på 21 og sin søn på 18
- + Drømmer om en dag at åbne en strandcafe i Sydeuropa

Vi skal blive bedre til at oversætte visioner til praksis

Skoleleder Sille Madsen har vundet CBS' masterpris for sit masterprojekt om, hvordan Hvidovre Kommunes vision En skole for alle bliver omsat fra politiske beslutninger til hverdagen i skolen. Konklusionen er klar: Visioner virker først, når de oversættes til praksis. Det skal lederne have fokus på.

Hvorfor valgte du at skrive din master om visionen En skole for alle?

I Hvidovre Kommune arbejder vi med visionen En skole for alle ud fra et ønske om at skabe inkluderende miljøer i almenskolen for de børn, som tidligere blev visiteret ud. På Avedøre Skole gør vi det blandt andet ved at skabe mindre miljøer for nogle børn. Da jeg skulle lave mit masterprojekt, blev det interessant for mig at se på, hvordan de beslutninger, der bliver taget politisk og i forvaltningen, bliver oversat og forstået længere nede i organisationen. Det viste sig, at lærere taler fint sammen i deres eget lag, og ledere taler fint sammen i deres lag. Men den oversættelse, der skal ske mellem niveauerne, hvis visionen skal fungere i praksis, skal der være meget mere fokus på. Ledelse handler i høj grad om oversættelse. Vi skal blive bedre til at forklare, hvad vi gør, og være mere transparente om, hvorfor vi gør det.

Hvad er din største ledelsesopgave lige nu?

Hvis jeg gerne vil oversætte noget komplekst til medarbejderne, skal jeg lade være med at kompleksitetsreducere, for så føler medarbejderne sig misforstået og ikke talt til. Jeg er nødt til at blive i kompleksiteten og sige: "Ja, det er svært, og vi har ikke alle løsningerne

••

Hvis vi først er i mål, når folkeskolen rummer alle børn, så bliver det for uendeligt

Sille Madsen
Skoleleder på Avedøre Skole,
Hvidovre Kommune

endnu". Det er min opgave som leder at gøre løbebanen kortere, så vi faktisk når i mål med noget. Så medarbejderne fredag morgen tænker: Hvor har jeg været dygtig i den her uge! Jeg var i processen med at prøve noget – og det er en succes i sig selv. Hvis vi først er i mål, når folkeskolen rummer alle børn, så bliver det for uendeligt.

Hvad er den største udfordring lige nu?

Når trivselsproblematikker fylder i en klasse, kan der opstå moralsk stress over, at eleverne ikke lærer nok fagligt. Det gør, at nogle medarbejdere ikke hopper med på vognen. Samtidig passer undervisningsformen ikke altid til den mangfoldighed af elever, vi har i dag. Folkeskolens vigtigste opgave er at forstå, at børn lærer forskelligt – og at vi skal kunne rumme den forskellighed.

Hvad har gjort størst indtryk på dig i dit arbejdsliv?

Før jeg var skoleleder, kom jeg fra udsatteområdet. Der er ikke noget værre end unge, der altid har været sat udenfor. Jeg glemmer aldrig en ung gut, som jeg arbejdede med på gadeplan, der sagde: "Sille, hvordan bliver man normal?". Jeg kunne jo ikke sige til ham, at han kunne blive ligesom mig, der er vokset op i en kernefamilie uden for Roskilde med far og mor og sommerferie og ski på taget af en Fiat 127. Han er vokset op med forældre, hvor den ene var skredet og rocker, og den anden uden for arbejdsmarkedet. Men vi kan nå langt, hvis vi siger: "Vi vil rumme de unge".

Hvad er du mest stolt af?

Det er at lave en skole, hvor jeg ikke er den gammeldags skoleinspektør, man kommer op til for at få skældud. Vi har et børnesyn, hvor børn bliver set og ikke bare bliver placeret i rækker, men hvor hvert barn har læringsmæssige behov, som vi forsøger at opfylde efter bedste evne. Og så drømmer jeg om en stor opbakning til folkeskolen fra forældre, der råber: Folkeskolen! Folkeskolen!

Hvad vil du lave, når du en dag ikke længere er skoleleder?

Så drømmer jeg om at få en strandcafe i Sydeuropa. Alle, jeg kender, må få et job i min strandcafe. Min veninde skurer lokummerne, for hun synes, andre er så pissetårlige til det. Og min kæreste, Peter, skurer trægulvet. Der er ikke én, der laver mad hver dag – det dør man jo af. Hvis nogen har lyst til at lave brunch til gæsterne, så bliver det maden den dag. Alle kan se min strandcafe for sig, når jeg fortæller om den. Det bliver fedt! ●

Nu bog med inspirerende læringsmiljøer

I en ny bog om skolens rum fortæller 18 skoler om, hvordan de har arbejdet aktivt med at bruge læringsrum som et pædagogisk og didaktisk værktøj, og hvad det har betydet for elevernes motivation og læring. Bogen er fyldt med cases, tips og tricks og billeder fra skolerne, og værket bliver sendt ud til alle landets folkeskoler og kommuner. Bogen udgives af Realdania og Alliancen Skolens Rum, som består af Skolelederforeningen, Danmarks Lærerforening, Danske Skoleelever, BUPL, Skole og Forældre, KL, Bygherreforeningen og Realdania.

Kilde / Realdania

Systematisk indsats batter mod mistrivsel

— I Gentofte har seks folkeskoler fået positive erfaringer efter at have investeret i en tidlig, systematisk indsats for leder- og medarbejdertrivsel. Erfaringerne eller måske snarere resultaterne tæller blandt andet lavere sygefravær, reducerede vikarudgifter, øget medarbejdertrivsel og adgang til effektivt ledelsesværktøj, der giver mulighed for at opdage tidlige tegn på mistrivsel, handle hurtigt og styrke dialogen i teams på alle niveauer. Personalet har fået et fælles sprog omkring trivsel, en hurtigere ensartet handling på hverdagens udfordringer, en forbedret teamdynamik og en styrket dialog om mental, social og fysisk sundhed.

Kilde / Eva Rosborg, Humancoach

Der kan mangle næsten 6.000 lærere i 2035

En ny analyse peger på, at Danmark i 2035 kan komme til at mangle flere velfærdsuddannede – især lærere. Analysen er udarbejdet af HBS Economics for Danske Professionshøjskoler og fremskriver udbud og efterspørgsel på fire store velfærdsuddannelser frem mod 2035. Ifølge analysen kan der i 2035 mangle omkring 5.900 lærere, 2.400 pædagoger og 1.000 sygeplejersker. Samtidig forventes et overskud på cirka 7.400 socialrådgivere. Næsten hele landet kan i 2030 stå med mangel på lærere. Ifølge fremskrivningen gælder det alle landsdele bortset fra Vestjylland. Den største mangel ventes på Vest- og Sydsjælland samt i Nordsjælland, hvor der kan komme til at mangle omkring 2.100–2.200 uddannede lærere. Tallene bygger på arbejdsstyrkefremskrivninger fra DREAM-gruppen fra november 2025 samt registerdata fra Danmarks Statistik.

Alderskrav til meritpædagoguddannelsen fjernes

Fremover er det ikke et krav, at ansøgere skal være fyldt 25 år, hvis ønsket er at søge ind på meritpædagoguddannelsen på Københavns Professionshøjskole. I stedet er det alene erhvervs erfaring og uddannelsesbaggrund, der tæller. Det betyder for eksempel, at en pædagogmedhjælper i indskolingen efter to års ansættelse kan søge ind, selvom personen er under 25 år.

Kilde / Københavns Professionshøjskole

ÅRSMØDE 2026

Foto Lars Horn / Baghuset

Min huskeseddel

- Sæt kryds i kalenderen: **29.-30. oktober 2026** (Skolelederforeningens årsmøde foregår i Odense Congress Center).
- Spørg lederkollegerne, om vi skal følges til årsmøde.
- Husk: Tilmelding åbner **28. april**
- Deadline for tilmelding: **1. oktober**.
- Book hotel allerede nu.
- Hold løbende øje med Skolelederforeningens hjemmeside for program og nyheder om årsmødet.

Tilmelding til årsmødet
åbner den 28. april 2026

Annonce

Når eleven har det sværest, - skal underviserne og ledelsen være dygtigst

Kursus i Skånsom Magtanvendelse™ og Faglig Nødværge™ for hele skolens personale.

Som skoleleder har du ansvaret, når svære situationer opstår i klasser og fællesrum. Ikke kun for barnet, men for medarbejdernes handlinger, arbejdsmiljø og den faglige praksis, skolen står på mål for.

Kurserne er udviklet af Niels Braüner, som gennem mange år selv har haft ledelsesansvar i praksis og ved, hvad det betyder, når faglige grænser skal holdes i hverdagen.

Og så opdaterer kurset personalet om ny lovgivning, der formegentlig træder i kraft i 2026.

4-5 TIMERS KURSUS FORDELES SÅLEDES:

90% af kurset handler om, hvad vi fagligt kan gøre gennem relation, kultur og fælles praksis, for at undgå, at konflikter eskalerer.

10% handler om, hvad medarbejdere konkret gør, hvis en situation alligevel eskalerer uden at gå på kompromis med faglighed, lovgrundlag eller omsorg.

KONTAKT FOR MERE INFORMATION

Tlf. 2726 0626 / niels@magtogomsorg.dk

LÆS MERE OG FIND REFERENCER:

www.magtogomsorg.dk

Magt & Omsorg®
v/ Niels Braüner   Ledelses- og Pædagogisk konsulent

Ny AI-agent skal gøre lærere dygtigere og ikke overflødige

En dansk folkeskole har udviklet sin egen AI-agent, der skal give lærerne en hjælpende hånd med planlægningen af undervisningen. Modsat ChatGPT er det nye værktøj pæredansk, tilpasset danske læringsmål og folkeskolens fagrække. Og skolen stiller den kvit og frit til rådighed for alle landets lærere.

— Spinna kan ikke afløse en lærer – Spinna kan supplere en lærer.

Sådan siger skoleleder Kasper Føns fra Tåsingeskolen om den nye digitale agent, som skolen lancerede i oktober. En AI-agent, der er udviklet med støtte fra Svendborg Kommune i tæt samarbejde med skolens lærere. Agenten skal fungere som hjælper og sparringspartner for lærerne i planlægningen af den daglige undervisning og har fået navnet Spinna.

Lærerne på Tåsingeskolen, der både er brugere og medudviklere af Spinna, har taget den til sig med stor entusiasme.

Nogle af lærerne bruger den til at få hurtige ideer til undervisningen, andre bruger den til at planlægge en lektion eller et helt fagligt forløb.

Som skoleleder ønsker Kasper Føns, at Spinna skal medvirke til at udvikle skolens lærere og deres undervisning.

- Det at være lærer og pædagog i dag er et arbejde, der kræver rigtig meget, så at bruge den tilgængelige teknologi på en fornuftig måde, hvor man sikrer kvalitet og etik, er en klog måde at bruge teknologi på, siger Kasper Føns om baggrunden for at udvikle det nye værktøj. Han ser

det også som en måde at ruste lærerne til fremtiden på – en fremtid, der ikke tegner til at blive mindre kompleks end nutiden.

- Der er hele tiden problemer af alle mulige slags, som skal løses på en folkeskole, så vi skal nogle gange også prøve at gøre det – jeg vil ikke sige nemmere, men på en klogere måde. Hvis vi kan skabe bedre forudsætninger for lærerne ved at bruge teknologi, skal vi da gøre det.

Undgå A- og B-hold

For Kasper Føns er det også vigtigt, at Spinna er et værktøj, som passer til den danske folkeskole og dens lærere og pædagoger. Sammen med lærer Simon Mathiasen, der er projektleder for udviklingen af Spinna, mener han, at dette værktøj modsat for eksempel ChatGPT ikke skaber et A- og et B-hold blandt brugerne. Som bruger af ChatGPT skal man kunne prompte ret præcist for at få et resultat, der giver kvalitet i undervisningen, så man risikerer at flytte fokus fra undervisningen til at blive en god 'prompt engineer', påpeger de begge.

- Vi har drøftet på skolen, hvordan vi sikrer os, at vi ikke får et A- og et B-hold med den tilgængelige teknologi. Vi vil gerne udvikle et værktøj, som kvalitets-sikrer brugen, så det, lærerne skal bruge energi på, ikke er at være dygtige til at prompte, men dygtige til at beskrive, hvad det er for en undervisning, et trivsels-aspekt og en elevgruppe, de har. Så bliver den nye teknologi til en hjælper, siger Kasper Føns.

Simon Mathiasen fortæller, at lærerne har givet meget positive tilbagemeldinger på Spinna. Han er i tæt dialog med en testgruppe på 30 lærere, der med deres feedback er med til løbende at udvikle og finjustere AI-agenten.

- Spinna er jo en afspejling af måden, vi som lærere tænker undervisningen på, siger Simon Mathiasen.

- Det er i sig selv hyperkomplekst at undervise, så det er meget forskelligt, hvordan lærerne bruger Spinna. Nogle vil bare gerne have 10 hurtige ideer. Andre vil gerne have et stringent forløb eller en lektionsplan og bruge værktøjet som sparringspartner til pædagogiske overvejelser.

Spinna er heget ind

Sammen med lærerne har Simon Mathiasen sikret, at Spinna er fintunet til den danske folkeskole. Forstået på den måde, at når man skriver 'dansk' ved agenten, at det er faget dansk i folkeskolen, og den kender og tager udgangspunkt i alle de krav, der ligger til fagene, og også med den relevante forskning inden for didaktik og pædagogik.

- Det, vi har gjort med Spinna, er at sætte bander op som på en bowlingbane

På Tåsingeskolen har man et princip om en undersøgende og legende tilgang til læring – et princip, der også ligger til grund for de undervisningsforslag, det nye AI-værktøj Spinna genererer. Foto er taget i forbindelse med undervisningen.

••
Vi har drøftet på skolen, hvordan vi sikrer os, at vi ikke får et A- og et B-hold med den tilgængelige teknologi

Kasper Føns
Skoleleder på Tåsingeskolen,
Svendborg Kommune

••

Vi tror, at Spinna kan være med til at brede perspektivet ud for, hvad der er god undervisning, god pædagogik og god didaktik

Kasper Føns
Skoleleder på Tåsingeskolen,
Svendborg Kommune

den nye AI-agent ideelt set kan være med til at mindske uligheden mellem skoler og kommuner i Danmark.

- Folkeskolen handler om dannelse og læring, og vi synes, at noget af det fornemste i Danmark er, at folkeskolen gerne skulle give alle børn et lige tilbud. Men som situationen har udviklet sig, er der forskel på kommunernes og skolernes økonomi og dermed også på lærernes adgang til gode undervisningsmaterialer. Så derfor valgte vi, at vi gerne ville lave noget, som var 'open source' og dermed gratis, så alle lærere kunne bruge det. Det betyder også, at alle elever indirekte får adgang til lige muligheder. Det er den demokratiske dannelse, kunne man sige – det at sikre, at der faktisk er denne tilgængelighed for alle i folkeskolen, siger Kasper Føns.

Skærmfri undervisning

På Tåsingeskolen har man et pædagogisk udgangspunkt, som man kalder Åben og undersøgende didaktik med legende tilgang, og det er også det grundsyn, der ligger bag Spinna. Der er efterhånden få udbydere af undervisningsmateriale i Danmark, og det kan resultere i et lidt for snævert undervisningssyn, påpeger Kasper Føns.

- Vi tror, at Spinna kan være med til at brede perspektivet ud for, hvad der er god undervisning, god pædagogik og god didaktik – nogle af de søjler, der er bærende i folkeskolen. Vi mener, at den kan være med til at nuancere synet på undervisning, fordi den kan hente viden ind på en måde, som ikke tidligere har været tilgængelig.

Kasper Føns understreger, at selvom Spinna er et digitalt værktøj, vil det undervisningsprodukt, den foreslår, ikke kræve en skærm hos eleverne.

- Tværtimod lægger den op til undervisning væk fra skærmene, tingene op i hænderne, praksisundervisning, siger han. Det er også hans håb, at Spinna kan blive en form for virtuelt mødested for lærere, et fagligt forum, hvor de kan dele, drøfte og reflektere over ideer med hinanden. For Simon Mathiasen er det en stor tilfredsstillelse at kunne se, at Spinna, som stadig er under udvikling, efterhånden er nået ud i hele landet, og at den har skabt mere end 1.200 undervisningsforløb.

- Det handler om, hvordan man gør det klogt, etisk og ud fra et fint værdigrundlag – der synes vi bare, at vi er på vej med noget godt, siger han. ●

Sådan fungerer AI-agenten Spinna

- + Når man går ind på Spinna.dk, ser man et hjul med 12 forskellige kategorier: fagområde/emne, struktur, pædagogiske tilgange, særlige indsatser, elevinddragelse mv.
- + Man kan for eksempel klikke sig ind på fagområde, vælge fag og herefter måske tilføje en kommentar med krav, man gerne vil have opfyldt.
- + Under "Struktur" kan man bestemme, om man vil have ideer, aktivitet, forløb eller en lektionsplan til undervisningen.
- + Herefter kan man fortsætte med at klikke sig ind på andre områder og tilføje for eksempel stemning, elevinddragelse eller trivsel. Med hver kategori kan man forfine sin søgning.
- + Når man har valgt de elementer, man vil inddrage, klikker man "Start Spinna", og der genereres et resultat (ideer, forløb og så videre).

Læs mere om Spinna

Tilgå Spinna

FOKUS PÅ KVALITET

Hos Shelterbyg bygger vi bålhytter og shelters i høj kvalitet til folkeskoler, friskoler, efterskoler og daginstitutioner i hele landet.

Mange af jer kender os allerede – vi har gennem årene leveret løsninger, der bliver brugt i hverdagen og holder i praksis.

Vores bålhytter er lavet til undervisning, pædagogiske aktiviteter, fællesskab og udeliv året rundt. De fungerer som et naturligt samlingspunkt, hvor børn og unge kan lave mad over bål, arbejde i grupper, have udeskole og være sammen i rolige rammer.

Vi bygger solidt og ordentligt med fokus på kvalitet, lang levetid og miljøet, så hytterne kan holde til daglig brug, vind og vejr og mange brugere.

Alle løsninger tilpasses jeres plads, behov og hverdag – uanset om bålhytterne skal stå i skolegården, på legepladsen eller i et grønt område.

Vi lægger vægt på, at det er funktionelt, slidstærkt og nemt at bruge for både børn, elever og personale. Vores shelters er robuste og bygget til mange års brug – velegnede til både undervisning, ture og ophold i naturen.

Vi hjælper gerne med byggetilladelser og dialog med myndigheder, så I får en tryk og overskuelig proces fra idé til færdigt uderum.

**SHELTER
BYG**

Teglværksvej 3 • 7540 Haderup
Tlf.: 92 92 98 88 • info@shelterbyg.dk
www.shelterbyg.dk

Indfri din drøm

FORBRUGSLÅN

– lav rente og
nul gebyrer

Står en ombygning af boligen, nye møbler eller en rejse højt på ønskesedlen?

Tjenestemændenes Låneforening formidler billige forbrugs lån til de tilsluttede organisationers medlemmer.

Vores variable rente er blandt markedets laveste. Lånet har desuden ingen skjulte omkostninger eller gebyrer.

Siden 1907 har vi tildelt lån til mange typer af ønsker og behov. Måske kan vi også hjælpe dig.

Lån op til 50% af din faste årsløn, hvis du er låneberettiget.

Se lånebetingelserne og beregn nemt dit lån på tjlaan.dk

Saltvandsindsprøjtning til mellemledere

Især mellemledere kan glæde sig til lønstigninger over de kommende tre år. OK26 giver pæne lønstigninger til alle, men i overenskomstresultatet er det tydeligt, at Skolelederforeningen har prioriteret mellemledere. En særlig pulje tilfalder mellemledere, som derfor kan se frem til en ekstraordinært flot lønudvikling.

Så meget stiger lønnen for kommunalt ansatte ledere i folkeskolen

	I DAG	Slut 2026	Slut 2027	Slut 2028	I alt i perioden
Afdelingsleder Løntrin 46	 52.900 kr.	 54.540 kr.	 58.237 kr.	 59.670 kr.	 6.770 kr.
Souschef/ viceskoleleder Løntrin 48	 56.000 kr.	 57.736 kr.	 61.482 kr.	 62.994 kr.	 6.994 kr.
Øverste leder på kontrakt Løntrin 50	 71.500 kr.	 73.717 kr.	 75.249 kr.	 77.100 kr.	 5.600 kr.
Konsulent med ledelsesbeføjelser Løntrin 46	 54.000 kr.	 55.674 kr.	 59.389 kr.	 60.850 kr.	 6.850 kr.

I grafikken herover ses en estimeret beregning af, hvad overenskomstresultatet får lønnen til at stige med om måneden de kommende tre år (eksklusive pension) for forskellige grupper af ledere. Tallene er udregnet på baggrund af et gennemsnit af

lønniveauet for Skolelederforeningens lønundersøgelse i oktober 2024 fremskrevet til aktuelt niveau.

Vær opmærksom på, at afstemningen om resultatet i skrivende stund ikke er afsluttet, og det er afgørende for, at overenskomsten træder i kraft.

Læs mere om alle overenskomstresultaterne

Skolerne har mere frihed, end de lige ser

Politikerne har med folkeskolens nye kvalitetsprogram givet skolerne mulighed for at søge om større frihed til at organisere undervisningen, men skolelederne benytter den ikke. Ifølge forsker Lykke Mose skyldes det en stram styringskultur med krav og mål, som fortsat holder skolerne inde i buret.

— Politikerne har åbnet buret, men skolerne flyver ikke ud. Sådan beskriver Lykke Mose, der forsker i uddannelsespolitik og frisættelse af folkeskolen, situationen efter Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram fra 2024. Skoleaftalen, der indeholder mange detaljer og en timebank, der er indviklet at bruge, har også en mindre passus om, at kommunerne selv må bestemme længden på skoledagen. Men den er blevet overset af mange skoler i mængden af regler – forståeligt nok, påpeger Lykke Mose, der tidligere har kritiseret aftalen, selvom hun godt kan se og gerne vil anerkende, at intentionen har været god. Og derfor er det i praksis langt fra alle skoler, hvor den nye mulighed for frihed bliver brugt.

Pointen bygger på Lykke Moses ph.d.-forskning i styring og frisættelse i folkeskolen. Her har hun undersøgt, hvordan politiske beslutninger, forvaltning og skoleledelse påvirker organisering og forekomsten af motiverende undervisning.

•• Hvis styringen skal virke, kræver det, at politikere bedre forstår, hvordan folkeskolen fungerer

Lykke Mose
Ph.d.-stud. og skoleforsker på
Roskilde Universitet

- Det er, som om politikerne har åbnet buret lidt, men fuglen er ikke fløjet ud, siger Lykke Mose.

Noget af den nye frihed ligger i reglerne om skoledagens længde. Hvor skoler tidligere kun kunne søge om at afvige fra reglerne for enkelte klasser eller årgange, er det med den nye aftale muligt at søge om at ændre skoledagen for en hel skole. Hvis en skoleleder vurderer, at et andet skema giver bedre pædagogiske muligheder, kan skolen ansøge kommunalbestyrelsen om at fravige timetalskravene. Men ifølge Lykke Mose er der meget få skoleledere, der har opdaget muligheden.

Forsker

Lykke Mose

- + Forsker i uddannelsespolitik, styring og frisættelse af folkeskolen
- + Tilknyttet Roskilde Universitet (RUC)
- + Arbejder med forskning i offentlig styring, ledelse og professionel dømmekraft
- + Har undersøgt effekter af tillidsbaseret styring i folkeskolen
- + Har blandt andet analyseret frisættelsesforsøg i danske kommuner

Om projektet

Ph.d.-projekt om tillidsbaseret styring og frisættelse i folkeskolen

Lykke Mose har undersøgt, hvordan politisk styring, organisering og ledelse påvirker undervisning og motivation i folkeskolen. Forskningen bygger blandt andet på et dybdegående casestudie i Esbjerg Kommune, hvor skoler i en periode fik markant større autonomi som et led i et nationalt frisættelsesforsøg.

Studiet analyserer samspillet mellem politiske beslutninger, forvaltning, skoleledelse, læreres praksis og elevernes oplevelse af motivation. Her har Lykke Mose fulgt udviklingen over flere år gennem interviews, dokumentanalyse og observationer.

Formålet har været at undersøge, hvad der faktisk sker i praksis, når skoler får større frihed – og hvilke ledelses- og samarbejdsformer der skal til, for at friheden omsættes til bedre undervisning.

Læs mere om Lykke Moses forskning

Et dokumentationssystem er jo ikke bare et dokumentationssystem. Det former også den måde, man tænker på som professionel

Lykke Mose

Ph.d.-stud. og skoleforsker på Roskilde Universitet

➤ - Jeg har ikke mødt nogen skoleledere, der har fået øje på den og brugt den. Men jeg har mødt flere, der har klaget over begrænsningerne, uden at de har søgt kommunalbestyrelsen om lov til at afvige fra dem, siger hun og understreger, at det ikke skyldes manglende vilje til udvikling. Forklaringen ligger dybere i den måde, folkeskolen er blevet styret på i de seneste årtier.

Målstyring påvirker faglig dømmekraft

Ifølge Lykke Mose er der god grund til at udfordre den klassiske fagopdelte og lektionsopdelte undervisning. Resultaterne af hendes forskning peger på, at organiseringen af både skolen og skoledagen har stor betydning. Skoler, der organiserer undervisningen ud fra folkeskolens formål og efter de konkrete elever og medarbejdere på skolen, skaber bedre betingelser for motiverende undervisning end skoler, der først og fremmest organiserer sig efter politiske krav og måleparametre.

Her er det vigtigt for forskeren at understrege, at forklaringen på, at mange folkeskoler organiserer deres undervisning med fokus på politiske krav og mål, skyldes den måde, som folkeskolen er blevet styret på gennem mange år med et overdrevet fokus på mål, test og dokumentation. En styringsform, der også påvirker også den måde, som professionelle tænker og agerer på, påpeger hun.

- Jeg forstår godt, hvorfor skolelederne ikke har udnyttet den mulighed, der er blevet givet. Men jeg forstår også godt, hvorfor ministeren siger, at de har fået frihed. Det interessante er, at begge dele faktisk kan være rigtigt på samme tid, understreger Lykke Mose og tilføjer:

- Et dokumentationssystem er jo ikke bare et dokumentationssystem. Det former også den måde, man tænker på som professionel, og selv efter at regler eller systemer er ændret, kan tankegangen blive hængende. Skoleledere er generelt blevet rigtig gode til at oversætte og imple-

mentere styring, men mindre trænede i at lede med afsæt i deres egen faglige dømmekraft, siger hun.

Formålsparagraffen i inderlommen

Det er ikke, fordi politikerne nødvendigvis forsøger at detailstyre mere, forklarer Lykke Mose. Hun fremhæver som eksempel, at undervisningsminister Mattias Tesfaye ofte taler om, at folkeskolen skal styres efter dens formål.

- Tesfaye går rundt med formålsparagraffen i inderlommen, siger hun og kalder det et vigtigt signal.

Når ministeren tager formålsparagraffen frem fra sin inderlomme, er det et forsøg på at flytte fokus tilbage til det, som folkeskolen grundlæggende er sat i verden for.

Men styringskulturen er der stadig, og den påvirker den professionelle dømmekraft. I interviews med lærere har Lykke Mose set eksempler på, hvordan praksis gradvist kan ændre sig. En lærer fortalte hende for eksempel, at han tidligere ofte spurgte eleverne, hvordan undervisningen fungerede for dem. Men efter mange år med fokus på mål og resultater havde han gradvist ændret sin praksis.

- Han sagde selv: "Det er lidt beskæmmende at høre mig sige det", fortæller hun.

Problemet er, at professionel dømmekraft ifølge forskeren kan blive som en kniv, der ikke er blevet slebet i lang tid, fordi den ikke bliver brugt. Pointen er ikke, at lærerne har glemt, hvad god undervisning er. Men styring kan betyde, at fokus flytter sig.

- Hvis du hele tiden bliver målt på bestemte parametre, ender du med at være rigtig god til at fokusere på dem og skubbe skolens egentlige formål i baggrunden.

Frihed kræver aktiv ledelse

En anden pointe fra Lykke Moses forskning er, at frihed i sig selv ikke skaber en bedre skole. Det kræver aktiv ledelse at

bruge den. Som en del af sin forskning har Lykke Mose blandt andet undersøgt en af de kommuner, hvor skoler fik større autonomi gennem politiske frisættelsesforsøg og decentralisering. Her viser det sig, at friheden kun bliver udnyttet på nogle skoler. Forskellen ligger ofte i ledelsen.

- Der skal være en ledelse, der omsætter friheden til praksis, siger hun.

Når ledelsen skaber en tydelig fælles retning og et tæt, tillidsfuldt samarbejde i personalegruppen, bliver lærere og pædagoger mere trygge ved at bruge deres faglige dømmekraft.

- Man har brug for en oplevelse af, at vi er et vi, påpeger hun.

Hvis medarbejderne ikke oplever den fælles retning mod formålet, vil mange i stedet fortsætte med at arbejde på den måde, de kender fra tidligere styringsformer, med blikket på tests, målinger og resultater, hvor elever skal passe ind, frem for at undervisningen skal passe til eleverne. Derfor ligger løsningen ikke nødvendigvis i flere reformer eller nye regler.

I stedet peger Lykke Mose på behovet for stærkere forbindelser mellem politikere og praksis. Politikere har brug for mere feedback om, hvordan styringen virker i skolernes hverdag. Samtidig kan skolerne også have svært ved at gennemskue de politiske intentioner, og hvilken frihed de faktisk har til at organisere undervisningen efter, og kommunerne kan også upåagtet modarbejde regeringens ambition om at frisætte skolerne. Resultatet bliver et gab mellem politiske intentioner og skolernes hverdag.

- Hvis styringen skal virke, kræver det, at politikere bedre forstår, hvordan folkeskolen fungerer, konkluderer forskeren og peger på, at det i højere grad handler om at få øje på og ændre de styringsmekanismer, der stadig holder fuglen i buret. ●

Seks steder, hvor du som leder bør spidse ører

For femte år i træk har lærer og skolenørder Ander Peter Nielsen spurgt lærerne, hvordan de oplever deres virkelighed på skolen. Her giver han ud fra resultaterne i Lærerundersøgelsen seks bud på, hvor det er relevant, at du som leder er særligt opmærksom.

Beskyttet tid til fælles forberedelse

De seneste år har mange talt om det gode teamsamarbejde eller professionelle læringsfællesskaber (kært barn ...). Jeg tror, at de fleste af os er enige om, at fællesskaber om klassen ikke er noget, der bare opstår. Det kræver tid, struktur og lyst.

Ser jeg på tallene, kan jeg konstatere, at fælles forberedelse ikke fylder synderligt meget. 36,2 % af lærerne gør det en-to gange om ugen, mens 54,8 % svarer, at de gør det mere sporadisk.

Jeg tror ikke, at det handler om manglende samarbejdsvilje, men om en virkelighed med en kalender, hvor drift og akutte opgaver vinder, og hvor fælles didaktiske samtaler let bliver en luksus. Som skoleleder kan du derfor spørge dig selv: Hvilke møder er 'beskyttede', og hvilke er reelt til forhandling, når det gælder form og indhold?

Noget, der blandt andet er afgørende for, at man får det ønskede udbytte af tolærerordninger og co-teaching, hvor kvaliteten i høj grad skabes i planlægningen sammen. Når 20,1 % af lærerne efterspørger ledelsens hjælp til at styrke teamsamarbejdet, kan det være værd at overveje, hvordan skolens struktur og kalender i praksis understøtter netop det.

Feedback gør lærere bedre

Der er ingen tvivl om, at lærere hele tiden får feedback. Det kan være smil, grin, spørgsmål, himmelvendte øjne eller andre reaktioner fra eleverne. 54,9 % af lærerne angiver netop eleverne som deres primære måde at få feedback på.

Det ville lærerne sikkert også svare, hvis du spurgte dem på din skole. Men hvor systematisk bruger de eleverne til evaluering?

Daglig dialog med kollegerne er også en stor kilde til feedback.

Hvor mange af dine medarbejdere ville nævne dig eller resten af ledelsesteamet som en af deres primære feedbackkilder? Gættede du på 14,6 %, ramte du plet i forhold til lærernes svar.

Det samme antal lærere angiver, at de får feedback i forbindelse med observation af deres undervisning, mens 25 % valgte muligheden "I forbindelse med den årlige MU-samtale".

Måske er I fint tilfredse med evalueringskulturen på din skole? Eller måske er det et område, I skal se nærmere på?

Du løber en åben dør ind

Jeg tror, at mange lærere gerne vil have mere feedback og sparring med dig og dit ledelsesteam. 23,6 % af dem svarede for eksempel, at det var en af de ting, som deres leder gerne måtte gøre mere for dem.

Opfordringen herfra er simpel: Gør feedbacken enkel og regelmæssig. Skab fælles rammer for, hvordan eleverne kan evaluere lærerne, lærerne evaluere hinanden, og ikke mindst hvordan I som ledelsesteam kan komme mere ud og observere lærerne og give dem feedback.

I vil jo også gerne selv have mere kollegial supervision, hvis vi ser på tallene i Skolelederundersøgelsen fra 2025. Her valgte 41 % af skolelederne også "Den pædagogiske ledelse" som en af de ting, der giver "mest glæde og energi" ved lederjobbet, så vi løber måske åbne døre ind hos både dig og dine medarbejdere?

AI – forbuden frugt eller vigtigt værktøj?

Spørgsmålene om AI i undersøgelsen vil jeg også lige nævne. For her ser jeg også et område, hvor du også skal reflektere over, om I har styr på det, eller om I mangler viden.

Hvad lærernes brug angår, så svarede ca. 41 % af lærerne i 2024, at de anvendte AI som en del af forberedelsen. Det tal var i 2025 steget til 67 %. Et tal, der sikkert allerede er steget mere siden december. Og et tal, der skal ses i lyset af, at 57,3 % af lærerne svarer, at de ikke er blevet undervist i fordele og ulemper ved AI i skolen.

Så måske er det et område, som du skal spørge lidt nysgerigt ind til over frokosten?

Klæd dine lærere bedre på, når det gælder fysisk indgriben

Ser vi på en af de andre ting, der fylder meget i debatten, så er det snakken om fysisk indgriben. Skal vi starte med det positive, så mener knap 60 %, at deres ledelse bakker dem op, hvis de mener, at en elevs deltagelse i undervisningen skal afbrydes.

Jeg har dog punktet med, fordi 52 % af lærerne samtidig angiver, at de ikke føler sig klædt godt nok på, hvad angår konfliktnedtrappende metoder. Måske det kunne være oplagt til en fælles eftermiddag for eksempel i uge 32?

Bekymrende skolefravær – ved de nok?

Lærerundersøgelsen fortæller mig, at bekymrende skolefravær også fylder rigtig meget hos lærerne. Især i udskolingen.

Derfor er det trist at læse, at 56,4 % af lærerne ikke mener, at de har nok viden om, hvordan de kan forebygge det. Samtidig med at over en tredjedel af lærerne ikke oplever et godt samarbejde med PPR.

Anders Peter Nielsen

Er uddannet lærer og har efter reformen blandt andet arbejdet med at lave læremidler og forskellige skoleudviklingsprojekter og podcasten "Undervisning og formidling".

Ideen til Lærerundersøgelsen opstod ud fra tanken om, at hvis vi vil ændre noget ved skolen, så skal vi vide så meget som muligt om dem, der arbejder i den, for at forstå, hvad de ønsker, og hvad de ser af udfordringer og ikke mindst muligheder.

- + Lærerundersøgelsen blev gennemført første gang i 2022 og hvert år siden
- + I alt har over 6.000 lærere deltaget i årenes løb
- + Undersøgelsen i 2025 indeholdt 49 spørgsmål

Læs den samlede rapport fra 2025

Få adgang til levende indhold til undervisningen

Aftaler om brug af film, tv og musik til læring

Copydan AVU-medier tilbyder aftaler, der giver rettighederne til at bruge tv, film og musik i undervisningen.

Aftalerne giver skolen og dens undervisere adgang til film og tv-udsendelser på mitCFU – den digitale læremiddelplatform.*

Her finder du også vejledninger, pædagogiske noter, temaer og universer, som giver konkrete idéer og inspiration til din undervisning.

Gå på opdagelse

Kilde: TV 2, Nordisk Film, DR3, Moviola Film & Television, Netflix

mitcfu

Mere end 1.000 spillefilm
og 60.000 tv-udsendelser

Samtaler fra folkeskolens maskinrum

Vil du have nye perspektiver på nogle af de opgaver, der fylder i folkeskolen, så lyt med i Plenum Lyds nye podcastserie: Lad os tale om det

Syv ledere i folkeskolen har lagt vejen forbi Skolelederforeningens podcaststudie, hvor de var inviteret til en åben samtale om:

- normalitet
- forældresamarbejde
- uro
- lærernes rolle og opgave

Der var nok at tale om og masser af viden at dele ud af, og det er blevet til fire episoder med spændende samtaler ført an af vært Andy Højholt, lektor i pædagogik.

Plenum Lyd

Find podcast på
Plenum Online

Mere tid og læring i madkundskab

I en travl skolehverdag er effektive løsninger afgørende. Med en Quooker får lærere, køkkenpersonale og elever øjeblikkeligt adgang til kogende, varmt, koldt og afkølet vand med eller uden brus – alt fra én hane.

På Herstedvester Skole har installationen af Quooker ændret hverdagen i skolekøkkenet. Hvor der tidligere blev spildt store mængder vand, og elever og lærere måtte vente længe på varmt vand, er der nu altid adgang til både varmt og kogende vand med det samme.

Mere tid til undervisning

I madkundskab er tid en vigtig ressource. Når elever og lærere tidligere måtte vente 10–20 minutter på varmt vand, gik det direkte ud over undervisningen. Hjemkundskabslærer Ann Katrine fortæller:

“Nu er vi på en 1. sal, og førhen var det varme vand lang tid om at komme frem. Nu kommer det med det samme. Det er rigtig rart, for vi har ikke mellem 10–20 minutters ventetid til at vaske hænder eller til at vaske op i.”

Hun peger på, hvordan Quooker giver helt nye muligheder i undervisningen:

“Quooker har ændret den måde, vi arbejder på i skolekøkkenet, ved at vi har bedre adgang til hygiejne, når vi har arbejdet med kød eller med kylling. Og det har nedsat

vores produktionstid, når vi fx skal koge pasta – hvilket betyder, at vi har bedre tid til undervisningen.”

Når kogende vand er tilgængeligt øjeblikkeligt, kan eleverne arbejde mere effektivt med retter med pasta og ris, hvor de ellers skulle vente på, at gryden kom i kog.

Vi tændte for en vandhane og afmålte 25 liter vand, før det overhovedet blev lunkent. Med Quooker-løsningen har vi nu varmt og kogende vand, så snart vi tænder for hanen.

Morten Pærregaard, Souschef og Skoleleder, Herstedvester skole

Sikkerhed i børnehøjde

Tidligere var elkedler nødvendige i skolekøkkenet. Det krævede både stikkontakter, ledninger og en ekstra indsats for at undgå ulykker. Med Quooker er sikkerheden markant forbedret.

“Sikkerheden er langt bedre med Quooker end med den elkedel, vi havde før. Både fordi de ikke har ledninger og stikkontakter, børnene skal have fat i, men også fordi det kogende vand ligesom kommer med noget luft i. De kan ikke brænde sig på det, men det er stadigvæk kogende.”

Quooker er designet til at være en sikker løsning i et miljø med børn: Vandstrålen er blandet med luft, hvilket reducerer risikoen for forbrændinger. Hanerørene er isolerede, så selve hanen aldrig bliver varm at røre ved. Det børnesikrede betjeningsgreb tryk-tryk-drej sikrer, at det kogende vand ikke kan åbnes ved et uheld.

Quooker®

Hvordan samarbejder vi bedst med nutidens forældre?

Folkeskolen møder i disse år en forældregeneration med store forventninger til skolen – og ofte et stærkt fokus på eget barn. Hvordan samarbejder vi bedst med nutidens forældre? Og hvad kræver det at stå imod pres fra forældre? Tre skoleledere fortæller her om udfordringer og løsninger.

3 ledere i folkeskolen mener

••

Forældre er medspillere – ikke medledere

Lars Brøndum Leed
Skole-distriktsleder på Sindal Skolecenter og Skolecenter
Hirtshals, Hjørring Kommune

••

I dag blander forældre sig i alt muligt

Vibeke Dahlmann Andersen
Udskolingsleder på Vestre Skole, Billund Kommune

••

Presset er ofte utydelighedens følgesvend

Jens Guldbrand Karstoft
Udskolingsleder på Tranegårdskolen, Gentofte Kommune

Skoler har ikke længere en givet autoritet

Lars Brøndum Leed

Skoledistriktsleder på Sindal Skolecenter og Skolecenter Hirtshals, Hjørring Kommune

Om skolen

Sindal Skolecenter og Skolecenter Hirtshals ligger i Hjørring Kommune. De to centre har hver tre matrikler, 90 medarbejdere og henholdsvis 574 og 607 elever fra 0. til 9. klasse. Begge skolecentre ligger i distrikter med lav socioøkonomisk score. Henholdsvis 13 og 27 % af eleverne er tosprogede.

— Mange forældre bakker op om skolen og lærerne, men andelen af forældre med fokus på deres eget barns trivsel og udvikling er stigende. Det kan udfordre balancen mellem klassefællesskabet og det enkelte barn. Da jeg i 2001 blev uddannet som lærer, havde skoler en autoritet givet på forhånd, og der var automatisk opbakning fra forældrene, sådan er det ikke længere. Vi oplever et stigende forventningspres, og nutidens forældre stiller spørgsmål til alt fra lærerbemanding til klassedannelse, og nogle forældre har svært ved at acceptere, at vi har et professionelt perspektiv – og ikke kun fokus på det enkelte barn. Jeg har for eksempel oplevet forældre stå og græde, fordi deres barn ikke kom i den klasse, de ønskede sig.

Det stiller krav om, at vi som skoleledelse er synlige, tilgængelige og kommunikerer klart. Det samme gælder lærerne. Og så er ledelsens opbakning til lærerne blevet stadigt vigtigere.

Jeg har et mantra om, at vi ikke skal kritisere forældrene, fordi de er kunder i butikken, men vi skal være professionelle, venlige og tydelige. Vi skal tage deres bekymringer alvorligt, men det er ikke det samme som at gøre, hvad de siger. For forældre er selvfølgelig medspillere – men de er ikke medlemmer.

Forælderrolle gjort tydelig

Vi kan opleve forældre, der ved indskrivning stiller krav om, at deres barn skal gå

i en bestemt klasse, hvis de skal indskrives her på skolen. Ud fra pædagogiske, faglige og trivselsmæssige perspektiver er det ikke det bedste, og når vi går imod forældrenes ønske, accepterer nogle forældre vores argumenter, mens andre vælger et andet skoletilbud. Så vi skal i højere grad kunne stå på mål for vores beslutninger.

Vi skal ikke skabe en kultur, hvor det er dem og os, men skal vi modstå pres fra forældre, skal vi være tro imod skolens værdier og vores børnesyn. Så vi skal lytte til deres bekymringer, men bevare roen og få gjort tydeligt, hvad forældrenes rolle er og ikke er.

Uenigheder eskaleres

Skal vi have et godt samarbejde op at køre, er det vigtigt helt fra skolestart at få beskrevet, hvilke forventninger vi har til forældrene, og det er vigtigt, at klasselærerne løbende fortæller både enkeltforældre og forældregruppen som helhed om vigtigheden af deres opbakning til skolen og lærerne.

På Sindal Skolecenter har vi for eksempel Principper vedrørende forventninger fra forældre til forældre, der beskriver skolebestyrelsens forventninger til de øvrige forældre. Her står meget detaljeret beskrevet, hvad der forventes. Principperne er lige blevet revideret, og her er tilføjet et punkt om, at man skal rette spørgsmål og kritik direkte til de relevante lærere og pædagoger. Hvis man derefter har behov for at gå videre med sagen, kontakter man skolens ledelse.

I dag oplever vi i højere grad, at uenigheder eskaleres, og forældrene tager skridtet op og involverer ledelsen, og det vil vi gerne forsøge at ændre på til gavn for fællesskab og samarbejde. ●

Forældrene skal forstå, at modgang gør stærk

— Modstand er efter min mening en forudsætning for udvikling og dannelse hos mennesker. Derfor er vi nødt til at blive bedre til at sige fra over for forældrenes pres og hjælpe dem med at forstå, at modgang på den gode måde gør deres børn stærkere. Jeg afspillede for nogen tid siden Per Krøis Kjærsgaards ”Barn, jeg ønsker dig modvind” til et stort forældremøde – ikke som en kritik af forældrene, men for at få dem til at tænke over, at modgang, modvind og modstand er afgørende for deres børns udvikling. Et nødvendigt fokus, for lige nu oplever jeg meget beskyttende forældre, som i den bedste mening vil gøre alt for at fjerne modgang for deres børn. Stadigt flere forældre vil have en stemme i alt om deres børn, og jeg oplever indimellem, at vi i skolen ukritisk giver efter for forældrenes ønsker.

Hold fast i fagprofessionalitet

I dag blander forældre sig i alt muligt: Gruppearbejde, at deres søn eller datter ikke skal i gruppe med en bestemt elev, de blander sig i klassedannelse, karaktergivning, de indkalder til krisemøde over småting, og jeg har aldrig oplevet så mange formøder inden opstart i udskolingen som de seneste tre år. Her beder forældre os ved elevernes indgang til 7. klasse om at være opmærksom på, at deres barn får spist og drukket nok, at vi tager hensyn til barnet for eksempel i gruppearbejde, så barnet ikke bliver utrygt. Forældrene gør det i den bedste mening, men det er misforstået, for de forsømmer at kigge på, hvad der er i spil udviklings- og dannelsesmæssigt. Vi risikerer som skole at falde for fristelsen til at indgå særaftaler og love, at vi vil forsøge at arbejde for en løsning for deres barn. Jeg frygter, at årsagen er, at vi i dag – både som ledelse og lærere – er under indflydelse af forældrenes brug af

de sociale medier, hvis de er utilfredse med noget. I stedet skal vi holde fast i vores fagprofessionalitet, stå ved vores beslutninger og sige til forældrene, at vi lytter, men at de skal stole på vores professionelle vurdering, og at vi gør det rigtige for deres unge menneske.

Dialogorienterede fællesskaber

Det kræver mod at stå imod presset. Vi skal ikke sætte hårdt mod hårdt, men det kræver, at vi som ledelse er tæt på vores personale, at vi går og står sammen, og at vi understøtter personalet. Som ledelse skal vi også være synlige og tage snakken med forældrene om deres rolle og få dem til at forstå, at børns ubehag og kriller i maven er helt ok.

Vi er en projektorienteret skole og har derfor mange fremvisninger af elevproduktioner. Her skal vi blive bedre til at koble med noget spising eller kaffe, så vi kan få skabt nogle bedre dialogorienterede fællesskaber.

Fra næste skoleår begynder vi at lave overgangsmøder fra 6. til 7. klasse på en anden måde. Jeg forestiller mig for eksempel et arrangement klokken 17-19, hvor vi griller en pølse og får en snak med forældrene med udgangspunkt i psykolog Joachim Meiers 10 pejlemærker fra bogen ”En ny forståelse af unges mistrivsel: modspil til sygeliggørelsen af unges liv”. I uge 32 har vi også aftalt en dag for personalet med Joachim Meier – hans fokus på modgang som en kilde til udvikling, dannelse og mening er lige det, jeg har manglet. ●

Vibeke Dahlmann Andersen

Udskolingsleder på Vestre Skole, Billund Kommune

Om skolen

Vestre Skole ligger i Grindsted i Billund Kommune og har omkring 90 ansatte og knap 600 elever fra 0. til 9. klasse – heraf 100 elever i seks specialklasser. Skolen ligger i et meget blandet distrikt med en forholdsvis lav socioøkonomisk score. 20 % af eleverne er tosprogede.

Vi skærper forældrenes blik for fællesskaber

Jens Guldbrand Karstoft

Udskolingsleder på Tranegårdskolen, Gentofte Kommune

Om skolen

Tranegårdskolen ligger i Gentofte Kommune, har 81 ansatte og 449 elever fra 0. til 9. klasse – heraf 13 elever på et juniormesterlærehold for 8.-9. klasser. Skolen ligger i et velhavende område i toppen af den socioøkonomiske skala i Danmark. 4-5 % af eleverne er tosprogede – primært børn af expats.

— Vi oplever en forældregeneration, der er meget optaget af, at deres børn trives og har det godt, og mindre optaget af, at deres børn får nogle redskaber til at lære at klare sig selv. Vi oplever nogle forældre, der gerne vil langt ind i klasserummet og blande sig i alt fra sidemakkere til, hvem deres børn skal lege med i frikvartererne. Til gengæld har hjemmene mindre fokus på at træne de egenskaber, som børnene skal bruge i et skolefællesskab. Samtidig er det en superindividualiseret tid, hvor forældre hele tiden har mulighed for at opfylde deres børns individuelle lyster, og børnene derfor i højere grad vænner sig til, at familiefællesskabet tilpasser sig dem, og det er svært at forene med et fællesskab med 25 elever i en klasse.

Det skaber noget pres fra forældrene over mod os som skole, men presset er ofte utydelighedens følgesvend, fordi det er utydeligt for forældre, hvad der er det bedste at gøre. Når vi er tydelige og har klare forventninger, vil de fleste gerne følge dem.

Tydelig kommunikation

Vi arbejder meget med at stå tydeligt frem og italesætte, hvad det kræver af forældrene at gøre deres barn skoleklar. Vi skal ikke blande os i opdragelse, men vi er nødt til at stille krav og fortælle dem, hvad der skal til, hvis deres barn skal være i stand til at indgå i et fællesskab, som en skole er. Vi har lavet en folder, som fortæller, hvad de skal øve med deres barn, og vi signalerer tydeligt, at når de kommer til skolens

matrikel, ser vi gerne, at eleverne selv går ind i klassen, hænger tøj op, bærer tasken – tager ansvar. Også i de små klasser.

Derudover deltager ledelsen i forældremøder i både 0. og 1. klasse og fortæller om forventninger til forældrene, og igen ved overgangen til udskolingen er jeg med. Her italesætter jeg igen forældrenes rolle og giver gode råd om hensigtsmæssig forældreageren. Her fylder det digitale meget, og her forklarer jeg tydeligt, at hvis man som forældre giver sit barn lov til konstant at sidde med sin telefon, så har det højst sandsynlig effekt på barnets skolearbejde på grund af dårligere koncentrationsevne og manglende evne til at tygge sig igennem en tyk roman.

Forløb om autoritet

Skal vi som skole modstå forældrepresset, kræver det også, at vi som ledelse er skarpe på at klæde lærerne på til at sætte rammen for forældrene. Vi har lige haft et forløb blandt medarbejderne om autoritet, og hvorfor det er ok, at vi som skole sætter rammen. Det kræver også, at man som lærer tror på sig selv og sin profession og stoler på, at både ledelsen og organisationen bakker op, så man ikke står der som enkeltperson.

For at skærpe forældrenes blik for, hvad et fællesskab er, har vi udviklet et forældremødekoncept sammen med Red Barnet, som vi fra dette skoleår kører i alle klasser. Vi har udviklet nogle specielle dialogformer, og på hvert klassetrin sætter vi nogle emner til dialog, som kan være udfordrende. På den måde skaber vi en øvebane og opdrager forældrene i at tage de svære dialoger. Samtidig får vi vist dem, at et fællesskab består af mange forskellige positioner, og at forældrenes individuelle beslutninger kan påvirke de andre børn. ●

Hvor mange børn som Victoria overser vi i skolen?

Victoria var ikke doven – hendes øjne arbejdede på overtid. Over 50 % af ordblinde har også visuelle udfordringer, som gør læsning til en daglig kamp, længe før nogen reagerer.

Da bogstaverne stod stille

– Victorias vej til læseglæde

Jeg vil gerne fortælle jer en historie. En personlig historie. Om vores datter Victoria.

Victoria er 11 år og går i 4. klasse. Hun er fantasifuld, kærlig, kreativ – en af de der børn, der kan forsvinde helt ind i leg eller fortællinger med vennerne. Men skolegangen, særligt læsning og skrivning, har altid været en stor udfordring for hende.

Allerede i de små klasser begyndte vi at ane det. Hun forvekslede bogstaver, sprang ord over, og blev hurtigt udmattet bare af at læse en kort sætning. Og en dag sagde hun noget, jeg aldrig glemmer:

"Far... det er som om bogstaverne løber rundt som små hamstre på siden."

Det gjorde indtryk. For vi kunne jo også se det. Ikke bare på hendes læsefærdigheder – men på hendes tro på sig selv. Hun begyndte at trække sig. Blev mere stille, usikker. Hun var bange for at fejle, og i takt med det mistede hun også noget af sin glæde.

Så fik vi hende testet. Og ja – testen var klar: ordblind. Rød i alle felter.

Det kom ikke som et chok. Dybest set vidste vi det jo godt. Men det gjorde alligevel ondt. For det blev så tydeligt, hvor meget det allerede havde sat sig – ikke bare i hendes læring, men i hendes selvopfattelse og sociale liv.

Vi prøvede mange forskellige tiltag. Programmer, støtteordninger, pædagogiske værktøjer. Men intet hjalp hende for alvor. Og så... kom brillen.

En læsebrille. Sempel, men med speciallinser, som dæmper den visuelle uro, mange ordblinde oplever. Vi havde ikke store forventninger – det var bare endnu et forsøg i rækken. Men da Victoria tog den på for første gang, skete der noget magisk. Hun begyndte at græde. Ikke af frustration – men af lettelse. Hun kiggede op og sagde:

"Mor... bogstaverne står stille... Jeg kan læse det her."

Der sad vi. Med klump i halsen. For det øjeblik – det var et vendepunkt.

Frederik K. Pedersen,
far til Victoria

Det var, som om en dør åbnede. En dør til en verden, som ellers havde været lukket for hende.

Siden den dag er alt blevet anderledes. Hun læser hjemme. Hun tør skrive. Hun laver færre fejl. Hun er gladere. Mere modig. Og det smukkeste? Hun går selv på biblioteket og låner bøger. Frivilligt. Med glæde.

Det er stadig ikke let. Hun er stadig ordblind. Hun har stadig brug for støtte. Men forskellen er, at hun tror på, at hun kan. Og det gør hele forskellen.

For os som forældre er det næsten ufatteligt, at noget så enkelt som en Lexilens læsebrille kunne få så stor betydning. Men det gjorde den. Det har været livsforandrende.

Derfor er det vigtigt at dele Victorias historie. I håb om, at andre børn, som kæmper med de samme bogstaver, måske også kan få lov til at opleve den lettelse, det håb – og den sejr – det er, når man pludselig kan læse på sin egen måde.

– Far til Victoria

Når over halvdelen af ordblinde også har visuelle udfordringer, er det nødvendigt at handle - ikke vente. Lad os tage dialogen

Kontakt:

🌐 info@lexilens.dk

☎️ [+45 98153366](tel:+4598153366)

[in LinkedIn/lexilens-nordic](https://www.linkedin.com/company/lexilens-nordic)

[f Facebook/lexilensnordic](https://www.facebook.com/lexilensnordic)

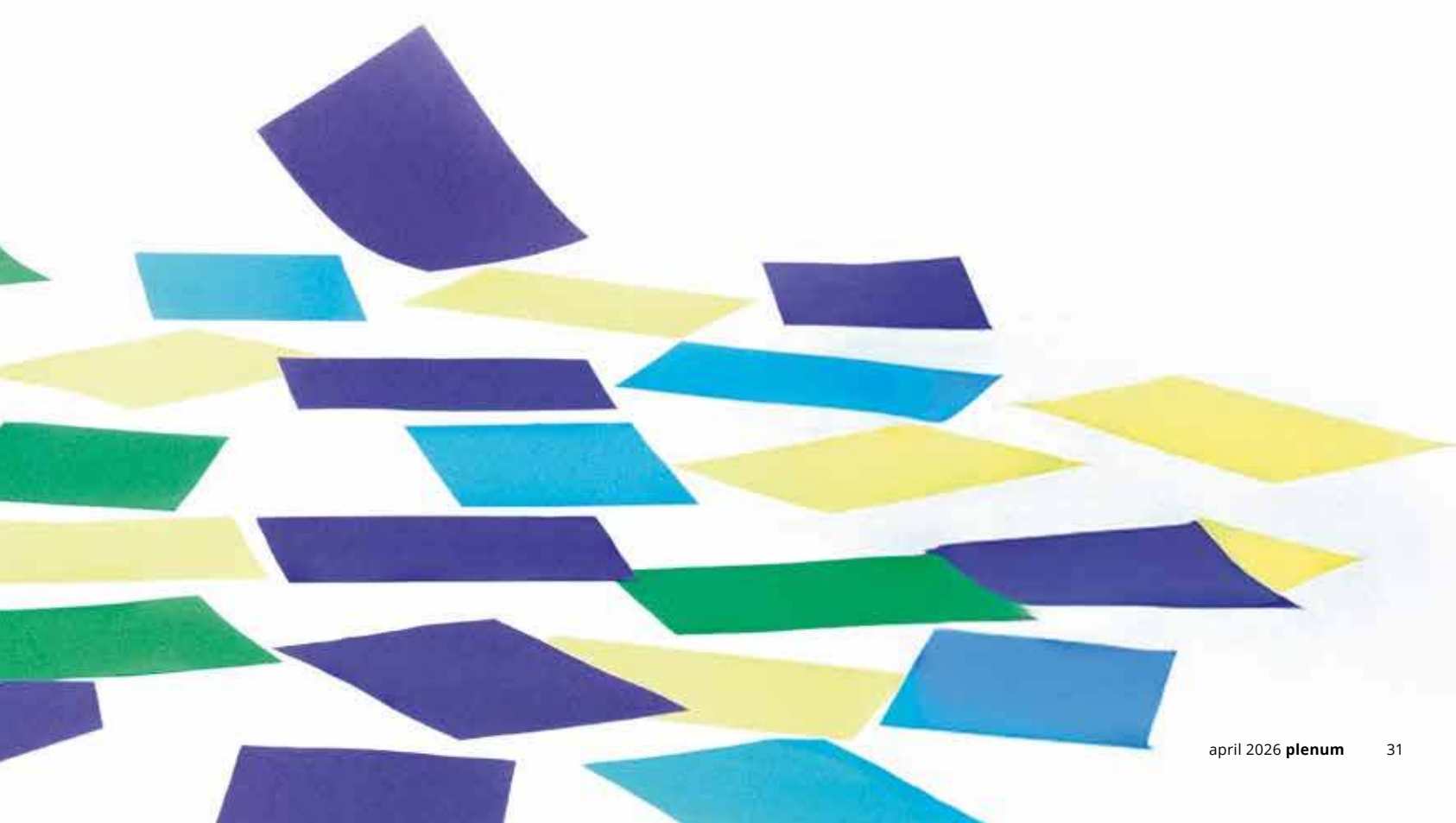
[📷 Instagram/lexilensdanmark](https://www.instagram.com/lexilensdanmark)

INSPIRATION

Et farvecodesystem har skabt systematik

På en skole i Høje-Taastrup Kommune arbejder socialfaglig leder Mette Ann Underlien systematisk med at flytte indsatsen fra individet til hele klassen. Med et farvecodesystem, pædagogisk didaktiske værktøjer og samarbejde med PPR styrkes forebyggelse, og lærere og ledere får mere tid til kerneopgaven.

— Det er ikke kun børn med diagnoser og andre udfordringer, der bliver mødt med særligt støttende pædagogik og undervisning i Læringshuset i Høje-Taastrup Kommune. Her nyder alle klasser – og dermed alle elever – godt af en række foranstaltninger, som skal sikre forudsigelighed, tryghed, deltagelsesmuligheder og stærke læringsfællesskaber.

Lige fra, at der skal være piktogrammer med dagens aktiviteter og overgange, og at eleverne skal have faste pladser og læringsmakkere, til at klassereglerne skal være tydelige og synlige, og der skal være 'dimseting' til alle, der ønsker det.

Det er principper, som kendes fra de aarhusianske nest-klasser og er blot et af mange initiativer, som Mette Ann Underlien har sat i værk i løbet af de fire-fem år, hun har været ansat på skolen. Hendes titel er socialfaglig leder, en stillingsbetegnelse, som skolens leder, Casper Madsen, fandt på, kort efter at han tiltrådte sin stilling i den sammenlagte og dengang nybyggede skole i Hedehusene. For ligesom på de fleste andre skoler fyldte de tunge elevsager så meget, at lærere og afdelingsledere havde svært ved at passe deres øvrige kerneopgaver.

•• Jeg skal både sikre, at der er synlig hjælp her og nu for at reducere akut mistrivsel, samtidig med at jeg skal sikre en langsigtet kapacitetsopbygning

Mette Ann Underlien
Socialfaglig leder på Læringshuset,
Høje-Taastrup Kommune

Mette Ann Underlien blev derfor ansat til at være tovholder på skolens børnesager – det vil sige, at hun skal identificere, håndtere og arbejde forebyggende og indgribende med børn og unge i mistrivsel og være bindeled mellem alle aktører omkring børnene.

Læringshuset er en sammenlægning af to skoler, som i 2021 blev indviet i nyopførte bygninger i hjertet af den nye bydel Nærheden i Hedehusene. Skolen går fra 0. til 9. klasse og huser i dag godt 800 elever.

Mette Ann Underlien tager imod i lyse-

rød kjole, svingende hestehale og et bredt og smittende smil. Hun taler meget og engageret og fortæller, hvordan hun især har arbejdet på at styrke det forebyggende arbejde og flytte fokus fra individet til fællesskabet uden at miste det enkelte barn af syne. Men det er en kompleks opgave, understreger hun.

- Jeg skal både sikre, at der er synlig hjælp her og nu for at reducere akut mistrivsel, samtidig med at jeg skal sikre en langsigtet kapacitetsopbygning, der kan gøre, at vi ændrer praksis mere varigt. Så det er en både-og-opgave, siger hun og tilføjer:

- Det har været en rejse, og jeg har forsøgt at gøre det til en fælles rejse ved at tage alle med ombord og løbende kompetenceudvikle ved at afholde workshops og pædagogiske eftermiddage om tidlig opsporing, børneperspektiver, klasseledelse og så videre i alle afdelinger.

Mere tid til kerneopgaven

De første par år i jobbet var meget brandslukning og oprydningsarbejde, fortæller hun. Skolen var nyfusioneret og præget af fragmenterede forløb, parallelle praksisser, uklare roller og manglende videndeling, men med årene er der kommet mere og mere styr på det. Hun har fået overblik over indsatser, resursepersoner, rollefordelinger, ansvarsområder og kommunale tilbud og har sat håndteringen af elevsager i system efter en model, som de er i gang med at afprøve. Det vender vi tilbage til.

De er stadig i proces, som Mette Ann Underlien siger, og arbejdsmetoden er først fuldt ud implementeret på hele skolen til august. Men allerede nu kan indsatsen mærkes. Som en af skolens indskolingslærere, Christina Kofoed, siger:

- Jeg synes, det er rigtig rart. I dag havde jeg faktisk en sag, hvor et barn fortalte mig nogle ting, og jeg kunne godt mærke, at det var over mit videnniveau, hvad jeg skulle gøre. Så jeg bad Mette om hjælp, og hun fortalte mig, hvordan jeg skulle skrive et udkast til en underretning. Jeg fik også støtte til den forældresamtale, jeg senere skulle tage over telefonen, og som ikke er det rareste i verden.

Christoffer Cold-Ravnkilde, der er afdelingsleder på mellemtrinnet, har fået mere tid til kerneopgaven. Det blev særligt tydeligt for ham, da kommunen på et tidspunkt lavede en undersøgelse blandt skolernes afdelingsledere, som handlede om, hvad de brugte deres tid på.

- Der kunne jeg se, at jeg havde meget mere tid til at lave pædagogisk udvikling end de kolleger, som på det tidspunkt ikke havde en socialfaglig leder. Så jeg oplever,

Mette Ann Underlien

- + Socialfaglig leder, Læringshuset siden 2021
- + Uddannet lærer fra læreruddannelsen i 2002
- + Lærer i Høje-Taastrup Kommune 2002-2014
- + Kombinationsstilling 2014-2017 som LKT- og inklusionskonsulent i kommunen samt LKT-vejleder på skolen
- + Fuldtidskonsulent (inklusion og LKT) i Skole og PPR i Høje-Taastrup Kommune 2017-2021
- + Pædagogisk Diplomuddannelse (PD) i psykologi 2008 samt ph.d.-moduler i specialpædagogik med særlig fokus på socialkognitive udviklingsforstyrrelser med undervisningserfaring fra både almen- og specialområdet
- + Terapeutuddannelse med fokus på særligt sensitive og højt begavede børn (2017)
- + Havde nogle år en terapeutpraksis i weekenden ved siden af sit konsulentjob i kommunen
- + Bosat i Roskilde, mor til tre børn på 20, 17 og fire år – samt ejer af en hund
- + PD i ledelse, med speciale i strategisk ledelse af det tværprofessionelle samarbejde mellem skole og PPR
- + I fritiden går hun gerne lange ture langs vandet med hunden, læser og lytter til podcasts. Hun dyrker 'reformer pilates' og nyder nærvær med familie og venner. Og så er hun med egne ord mor med stort M og følger sine børns udvikling tæt

Læringshuset

Læringshuset er en fusion af to skoler, Charlotteskolen og Hedehusene Skole. Den blev indviet i en nyopført bygning tegnet af Christensen & Co Arkitekter i november 2021. Skolen er placeret i hjertet af den nye bydel Nærheden i Hedehusene. Der går 800+ elever på skolen, som oplever en stigende søgning blandt andet på grund af den stigende befolkningstilvækst i Høje-Taastrup Kommune. Huset, som skolen også kaldes, rummer dagtilbud, skole fra 0. til 9. klasse, SFO og klub. Læringshuset benytter en høj grad af projektbaseret læring (PBL), som har fokus på virkelighedsnære problemstillinger, samarbejde, kreativitet, innovation og faglighed. Skolen er desuden en såkaldt Åben Skole, som samarbejder med omverdenen, hvilket også spiller en vigtig rolle i den projektbaserede læring.

••

Det er en kæmpe lettelse, at vi ikke skal lave tre handleplaner, når der er tre urolige børn, men én handleplan for fællesskabet, og hvad vi gør i klassen for børn med kropslig uro

Mette Ann Underlien
Socialfaglig leder på Læringshuset,
Høje-Taastrup Kommune

- ▶ at der er en kæmpe stor byrde, som vi nu er mere sammen om at løfte, siger han.
- Mette Ann Underlien fortæller desuden, at fraværet er faldet, og at skolen har femdoblet antallet af enkeltintegrationstimer, så flere børn kan inkluderes i almenområdet. Og i år har Læringshuset indsendt nul ansøgninger om specialiserede tilbud til det centrale visitationsudvalg. Det er aldrig sket før.
  - Jeg har ikke belæg for at sige, at det er min og vores indsats, skynder Mette Ann Underlien sig at tilføje.
  - Men vi inkluderer helt sikkert rigtig mange nu, og de mange enkeltintegrationstimer gør, at vi har penge til at ansætte kvalificeret arbejdskraft, for eksempel inklusionspædagoger i resurseteamet, og i sidste ende, at vi kan have de her børn i almenområdet med succes. Det hænger jo sammen.

Farvekoder og færre handleplaner

Noget af det, som Mette Ann Underlien har grublet en del over, siden hun blev ansat, er, hvordan hun kunne gøre "en meget kompliceret verden lidt mere simpel", som hun siger.

For der er ikke to sager med udfordrede elever, som er ens. Og de involverer ofte en vifte af forskellige fagpersoner, indsatser og tilbud, som kan aktiveres på forskellige tidspunkter.

Det kan være svært at finde rundt i, og det gav hende ideen til farvekodesystemet – den model, de som tidligere nævnt er i fuld gang med at implementere på hele skolen. Den skal være omdrejningspunktet for hele deres indsats, fortæller Mette Ann Underlien, og gøre det tydeligt og overskueligt, hvem der gør hvad hvornår.

- Det er et overblik over vores handleveje. Udgangspunktet er: Hvad gør man, hvis man som lærer er bekymret for et barn eller børn i fællesskabet? siger hun.

Systemet opererer med fire farver, lilla, blå, grøn og gul, og jo mere man bevæger

sig fra lilla mod gul, des flere parter involveres, og des mere støttende indsatser sættes der i værk.

- Den lilla farve er de forebyggende indsatser i klassen. Alt det, som lærere og pædagoger skal gøre hver dag, for at klassen fungerer, siger hun og fortsætter:
- Inden vi begyndte at bruge farvekoder, startede vi som regel med at tage udgangspunkt i den enkelte elev, når der var udfordringer, og lave en handleplan på vedkommende. Men i dag over vi os på i stedet at lave en handleplan på fællesskabet i klassen, når der er udfordringer. Så hvor vi før kunne ende med 10 handleplaner i en klasse, arbejder vi nu med én handleplan for fællesskabet. Det er mere præcist og mere bæredygtigt og langt mere inkluderende, siger hun.

Christina Kofoed supplerer:

- Det er en kæmpe lettelse, at vi ikke skal lave tre handleplaner, når der er tre urolige børn, men én handleplan for fællesskabet, og hvad vi gør i klassen for børn med kropslig uro.

- Og det er egentlig det, der er det nye, siger Mette Ann Underlien.
- Man siger ikke: "Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre med den her elev". I stedet bruger teamet en række didaktiske og pædagogiske værktøjer i hele klassen – gerne med støtte og vejledning fra den socialfaglige leder, resursecentret og afdelingslederen, siger hun.

Hun kalder også værktøjerne 'den lilla handleplan'. Den indebærer blandt andet, som nævnt i indledningen, at der i alle klasselokaler og faglokaler er en række tydelige, ofte visuelle elementer, som gør, at ingen er i tvivl om retningen. Der skal for eksempel være et time- og dagsprogram, tydelige klasseregler, faste pladser og læringsmakere, piktogrammer, fast vikarseddel, fællesskabsritualer omkring fødselsdage, en indretning, der understøtter projektbaseret læring, faste ugentlige klassemøder, planlagte lege og relationsfremmende aktivite-

Læringshusets farvekodesystem

Mette Ann Underlien har struktureret og operationaliseret opgaven med at samle praksis og skabe fælles handleveje gennem et farvekodesystem med fire farver, hvor lilla er det mindst, og gul det mest indgribende:

- **Forebyggende indsatser i klassen**
Fokus: Læringsmiljø, struktur, tydelig klasseledelse, deltagelsesmuligheder.
Greb: Justering af klasserum, relationer og rammer, så flere kan blive i rummet.
Aktører: Lærere og pædagoger – hver dag.
- **Aktivering af resursecenter, LKT og faglige vejledere (understøtter stadig fællesskabet)**
Fokus: At løfte klassepraksis – ikke eleven alene.
- **PPR i forebyggende rolle (kapacitetsopbygning tæt på praksis)**
Fokus: Tidlig tværfaglighed frem for sen udredning.
Greb: Faste teammøder, konsultative refleksionsmøder, observation før/efter indsats, vejledning – LKT og afdelingsleder sidder med.
- **PPR – Individrettede og indgribende indsatser (når nødvendigt)**
Fokus: PPV/LPV, udredning, støttetimer, mellemformer, specialiserede fagpersoner. Altid i tæt kobling til almenmiljøet og den lilla praksis.

ter, morgensamlinger, brainbreaks, adgang til høreboffer og så videre.

- Tilsammen skaber alle disse elementer en robust, systematisk og fleksibel klassepraksis, siger Mette Ann Underlien.

Hun er helt bevidst om, at der er tale om tiltag, som i særlig grad tilgodeser elever med ADHD, autisme og andre diagnoser og udfordringer. Men det gør ikke spor, for det kommer alle elever til gode, understreger hun.

- For mig handler det om at skabe et godt læringsmiljø. Vi behøver ikke at vente på, at der er en, der får autisme, før vi gør det. Jeg har set mange handleplaner gennem tiden, hvor der for eksempel står: "Han må gå ud og tage en luft, hvis han ikke kan koncentrere sig". Det er jo et godt forsøg på at være inkluderende, men det bliver ekskluderende at sende eleven ud i stedet for at sige, hvad kræver det pædagogisk og didaktisk, at han kan blive her.

Ud over 'den lille handleplan' har hun fået indført, at der altid er et voksenstyret fællesskab i pauserne, for eksempel brætspilscafe, Makerspace eller boldspil i hallen. Eleverne kan også gå på biblioteket eller i billedkunst og være kreative.

- Det sikrer, at alle har adgang til et sundt og trykt fællesskab også i pauserne og hjælper børn i udsatte positioner, der kan have brug for små fællesskaber frem for at være på legepladsen med 400 andre børn.

PPR tættere på

Selvom der bliver gjort meget for at forebygge mistrivsel, betyder det ikke, at de undgår sager, som kræver en mere målrettet indsats, fortæller Mette Ann Underlien.

- Hvis man har gjort alle de forebyggende ting, og man stadigvæk synes, at der er noget, der udfordrer, kommer man over i det blå niveau, som er skolens resursecenter. Her beslutter vi, hvad der videre skal ske. Det kan være, at nogle af de faglige vejledere skal i spil. Men opgaven er stadig den samme: Observer, vejled, og understøt kerneopgaven og fællesskabet og så videre. Men her er vi inde at hjælpe med resurser, siger hun.

Er det heller ikke tilstrækkeligt, får Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) en mere aktiv rolle.

- Så er vi i det grønne område. Men hvor PPR tidligere ofte blev koblet sent på den enkelte elev som reaktiv brandmand, skal de nu også understøtte det lille område – altså forebyggelsen – samtidig, siger Mette Ann Underlien og tilføjer:

- Det er en landsdækkende gordisk knude, at PPR kommer for sent ind, så sager tager lang tid, flere børn venter, og spiralen bliver negativ. Så bliver PPR månedens gæst fra rådhuset og ikke en del af hverdagen, og det er der ikke meget forebyggelse over.

••
For mig handler det om at skabe et godt læringsmiljø. Vi behøver ikke at vente på, at der er en, der får autisme, før vi gør det

Mette Ann Underlien
 Socialfaglig leder på Læringshuset,
 Høje-Taastrup Kommune

••

Jeg vil gerne have, at de har en mere strukturel kobling til skolens hverdag

Mette Ann Underlien
Socialfaglig leder på Læringshuset,
Høje-Taastrup Kommune

➤ Hun fortæller, at hun derfor har trukket PPR tættere på.

- Jeg vil gerne have, at de har en mere strukturel kobling til skolens hverdag. Derfor kommer de nu forbi regelmæssigt, og de skal også ud at observere og være med til at vejlede og co-teache. Og som noget helt nyt er de med på teammøderne en gang om måneden, typisk i forbindelse med et tema – for eksempel "Hvordan får vi skabt mere struktur og forudsigelige rammer i klassen?", siger Mette Ann Underlien.

- Så teamet vil opleve, at hjælpen kommer her og nu, og at den kommer på fællesskabet, ikke på barnet, siger hun og tilføjer, at lærerne altid kan komme til hende, hvis der opstår akutte situationer i det daglige. De har også fået en forebyggende socialrådgiver, der kommer et par gange om ugen, som lærerne kan sparre med, inden tingene udvikler sig.

- Og med over 800 børn kommer vi ikke uden om, at der er en håndfuld, hvor vi skal igangsætte et kortere eller længere undersøgelsesforløb med vejledning og individuelle handleplaner, støttetimer, mellemformer eller en logopæd og en sproglig udredning. Det er det gule niveau, men på en måde starter arbejdet forfra her. For vi har eksperter og støtte, men hvad kræver det af almenområdet, hvis det er vurderet, at der er et specialpædagogisk behov på over 12 timer? siger hun.

Indtil videre har feedbacken på farvekoderne været positiv, fortæller Mette Ann Underlien, og til sommer præsenterer hun modellen og de nyudviklede værktøjer på et skoleledermøde.

- Vi er i dialog om, hvorvidt det kan eller skal blive til en Høje-Taastrup-model på sigt, eller hvad næste skridt er. I første omgang skal jeg blot dele erfaringer og viden, og så kan folk bruge og smide væk, alt efter hvad der giver mening for dem lokalt. Men farvekoderne er i hvert fald et konkret bud på, hvordan tidlig indsats kan operationaliseres i praksis. ●

Høje-Taastrup Kommune har udbredt erfaringerne fra Læringshuset

Ansættelsen af en socialfaglig leder i Læringshuset viste sig så effektiv, at politikerne i Høje-Taastrup Kommune besluttede at finansiere samme funktion på alle kommunens skoler. I dag findes der socialfaglige ledere eller konsulenter på samtlige otte skoler som et led i arbejdet med at mindske mistrivsel og skolevægring og øge inklusionen i almenkolen.

En ny analyse af inklusionsindsatsen – endnu ikke offentliggjort – peger ifølge fungerende borgmester Kurt Scheelsbeck på, at socialfaglige ledere generelt styrker den lokale inklusionsindsats. Samtidig viser analysen, at større skoler alt andet lige har bedre muligheder for at inkludere elever i almenmiljøet. Kommunen arbejder samtidig målrettet på at bremse den stigende segregering til specialtilbud. Ifølge Scheelsbeck får omkring 80 % af de elever, der visiteres til specialtilbud, ikke en 9. klassesafgangseksamen.

Som en del af indsatsen har kommunen derfor også oprettet nest-klasser, hvor cirka en fjerdedel af eleverne har diagnoser eller andre udfordringer, hvor der er to lærere i alle timer, og hvor forældre aktivt har valgt tilbuddet til. Ordningen findes allerede på én skole og skal nu udbredes til to mere.

HVORDAN HJÆLPER JEG DE
ELEVER, DER IKKE ER EN DEL
AF FÆLLESSKABET?

DE TALER ALT FOR
HÅRDT TIL HINANDEN

KONFLIKTERNE HAR SPREDT
SIG TIL SOCIALE MEDIER

HVOR SKAL
JEG STARTE?

FORÆLDRENE ER
BEKYMREDE

DET ER IKKE TIL AT UNDERVISE
MED AL DEN LARM

JEG SKAL HUSKE
KRAVENE I UNDERVISNINGS-
MILJØLOVEN

Står du midt i en **mobbesag** og har svært ved at se, hvad der er op og ned?

Med Skolestyrkens mobbehåndteringsforløb bliver du og dine kolleger guidet igennem en proces, der skaber overblik og konkrete tiltag for at bremse mobningen og styrke elevernes fællesskab.

Skolestyrken

Læs mere

Tænk hvis

...du kunne skabe læringsmiljøer, hvor både elever samt lærere trives, inkluderes, og den digitale strategi understøtter den pædagogiske kerneopgave.

...du kunne etablere **tydelig klasserumsledelse** med et indbygget værktøj, der understøtter struktur, ro og lærernes didaktiske valg – i stedet for at forstyrre dem.

...du kunne **differentiere teknologivalg**, der matcher elevernes udvikling og læringsbehov - fremfor "one size fits all".

...du kunne **frigøre pædagogiske ressourcer** frem for at bruge unødvendig tid på it-support.

...ovenstående kunne understøttes med en **stærk driftsøkonomi**, der sikrer lange levetider og høj it-sikkerhed.

...den digitale vision handler om nærvær, bedre overblik og stærkere faglig progression fremfor it.

DIGITAL VISION, DER LØFTER SKOLERNE OP PÅ ET NYT NIVEAU

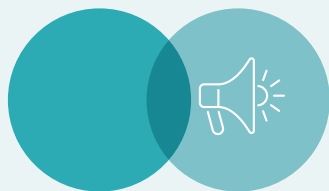
**Styrk klasserumsledelsen. Differentier teknologien.
Løft den pædagogiske praksis.**

Hos Atea hjælper vi skoler med at omsætte digitale ambitioner til løsninger, der fungerer i praksis - fra strategi og teknologivalg til implementering, drift og support.

Læs mere om løsning og kontakt os her:
atea.dk/apple

Kontakt os direkte her ↓

Claus Munch Drejer

Ph.d. i samfundsvidenskab og skoleforsker. Udkommer med en bog om konflikt og pædagogik til sommer.

••

Der er god læring i at arbejde med en konflikt, som man enten selv har været del af, eller som er foregået i ens egen klasse

Brug konflikter til værdifuld læring

Konflikter kan åbne et vindue ind til fællesskabets normer og relationer. Når de håndteres systematisk og med eleverne som aktive deltagere, kan de blive stærke læringsrum for ansvar, empati og demokrati, skriver skoleforsker Claus Munch Drejer i denne klumme.

— De skrevne medier har gennem det seneste års tid været fulde af historier om konflikter og vold i skolen. Konflikter er naturligt forekommende i en bygning med mange forskellige mennesker. Det kan ikke undgås. Men vi kan bruge konflikter til at blive klogere på os selv og på hinanden og til at lære noget om demokrati og deltagelse. Der er værdifuld læring i konflikter.

Konflikter skal selvfølgelig arbejdes med på systematisk og professionel vis, hvilket betyder, at skolen og læreren skaber tryk og tager ansvar. Men det udelukker ikke, at eleverne kan deltage aktivt i løsningen af deres konflikter. Konflikter kan ses som en pædagogisk læringsituation. Der er god læring i at arbejde med en konflikt, som man enten selv har været del af, eller som er foregået i ens egen klasse.

I et læringsperspektiv er konflikt ikke blot et brud, men også en forhandling om normer, positioner og tilhørsforhold. En konflikt er ikke kun forstyrrelse af undervisningen eller fællesskabet eller dril og mobning på gangen. En konflikt mellem elever synliggør, hvad der er på spil i fællesskabet. Konflikten viser, at nogen oplever, at en grænse er overskredet, eller at nogen føler sig uretfærdigt behandlet. Konflikten kan også handle om uenighed om regler eller status i fællesskabet. Konflikten gør de normer, forventninger og magtbalancer, som ellers er skjult i hverdagen, tydelige for alle. Det er netop det, der gør konflikter så værdifulde som læringsanledninger – ikke fordi de er behagelige at arbejde med, men fordi de trækker 'gardinerne væk' og afslører det,

som fællesskabet normalt tager for givet.

Hvis en konflikt håndteres systematisk og transparent, kan en konflikt være en stærk motor for kollektiv læring, fordi den synliggør normer, relationer på en måde, som almindelig undervisning sjældent er i stand til. En konflikt i klassen, som løses kollektivt, viser eleverne, at en konflikt kan løses gennem fælles analyse, forhandling og evaluering, og giver værdifuld læring om fælles ansvar og inklusion.

I kollektiv læring ligger også læring i demokratisk dannelse for eleverne. Eleverne lærer at håndtere og løse konflikter på fredelig vis. Konflikter, der håndteres korrekt, indeholder læring om demokrati og deltagelse for eleverne. En konflikt er en forhandling af normer og positioner, og i dette arbejde får eleverne udviklet deres personlige og sociale kompetencer i forhold til konflikthåndtering, empati, grænsesætning, ansvar og samarbejde. Og det viser samtidig eleverne, at et velfungerende fællesskab ikke er en selvfølge, men noget, der skal vedligeholdes.

I Formålsparagraffen skal folkeskolen forberede eleverne til demokratisk deltagelse, og her kan elevernes deltagelse i løsning af konflikter give værdifuld læring i demokratiets spilleregler.

Det er selvfølgelig vigtigt at stoppe konflikten. Men det er også vigtigt at lære af konflikten. ●

Indlægget er udtryk for skribentens egen holdning

Fra eufori til pragmatiske løsninger

Det begyndte med over seks millioner kroner til tre års madordning og en drøm om lokal tilknytning og inklusion af specialklasser. Undervejs i processen ændrede det meste sig. Alligevel er skoleleder Dorthea Ryhl Pedersen glad for, at hun greb chancen for skolemad til sine elever.

Skolemaden på afdeling Stensved er for udskoling, og skoleleder Dorthea Ryhl Pedersen har lagt vægt på, at ordningen skulle give eleverne et sundt alternativ til andre hurtige løsninger i spisepausen.

— I løbet af trekvart år fik skoleleder Dorthea Ryhl Pedersen lært mere om EU-udbudsregler og industriopvaskemaskiner, end hun nogensinde havde troet, hun skulle beskæftige sig med. Vejen fra vision til realiserbar madordning kostede kræfter og tid, men processen gav hende indblik i samarbejdet med andre fagligheder og glæden af at have forvaltningen til at løfte en stor opgave.

For der følger ofte et hav af uforudsete hændelser og beslutninger med, når skoleledelser skal realisere store planer for en endnu bedre skole. Det erfarer skoleleder Dorthea Ryhl Pedersen, da hun kastede sig ud i et stort projekt, som hun så et stort potentiale i.

Det begyndte i foråret 2025 med en ansøgning om at deltage i Børne- og Undervisningsministeriets forsøgsordning med skolemad. Skolen havde ikke en madordning i forvejen, og hun syntes især, at det lød godt for de ældste elever, der ikke altid gider madpakken.

- Da jeg hørte om forsøgsordningen, havde ingen andre skoler i kommunen søgt endnu, så jeg tænkte, at så gør jeg det. Dengang var jeg skoleleder på Møns Skole, og vi søgte om at få ordningen uden forældrebetaling for udskoling.

Kort før sommerferien fik skolen tildelt godt seks millioner kroner til madordning uden forældrebetaling for mellemtrinnet på skolens ene afdeling og for indskoling på skolens anden afdeling. Selvom fordelingen ikke fulgte skolens ønske, havde alle armene over hovedet.

- Vi var helt euforiske over at få så mange penge og taknemmelige over at få muligheden for at få mad på skolen. Men bum, så ramte virkeligheden.

Jura og udbudsregler

Undervejs i processen måtte skolen sadle om flere gange i forhold til de første visioner.

- Jeg så jo for mig, hvordan vi kunne få elever i specialklasserne involveret, så de kunne få den attraktive funktion at servere lækker skolemad. Og jeg tænkte, at vi kunne få maden produceret lokalt i samarbejde med Mønshallerne. Men alt det kunne jeg hurtigt pakke væk igen, siger Dorthea Ryhl Pedersen.

For med så stor en sum penge fulgte regler om udbud, og skolens ledelsesteam måtte alliere sig med forvaltningens jurister. Kommunen hyrede endda ekstern juridisk bistand for at sikre sig, at reglerne for EU-udbud blev overholdt.

- Jeg måtte indse, at de lokale madproducenter enten ikke ville eller kunne nå at opjustere deres virksomheder til udbudsreglerne. Så det endte med de store udbydere med kapacitet til stordrift, siger hun.

Møder, møder, møder

Efteråret 2025 blev fyldt med møder om mad, møbler og udbud. Og undervejs skiftede Dorthea Ryhl Pedersen arbejde og blev skoleleder for Kulsbjerg Skole, også i Vordingborg Kommune. En skole med to afdelinger, som også havde fået tildelt skolemadsordningen.

Ledelsen skulle i udbudsfasen forholde sig til krav om alt fra kostråd og økologi til indretning af lokaler til spisningen og emballageregler.

- Og hov, der skulle også indkøbes en ny opvaskemaskine, så vi skulle tage stilling til lynopvasker eller hætteopvasker. Det er sådan en type overraskende beslutninger, vi har skullet træffe som skoleledelse i den her proces.

••

Jeg måtte indse, at de lokale madproducenter enten ikke ville eller kunne nå at opjustere deres virksomheder til udbudsreglerne

Dorthea Ryhl Pedersen
Skoleleder på Kulsbjerg Skole,
Vordingborg Kommune

Endte med pragmatisk løsning

Set i bakspejlet ville Dorthea Ryhl Pedersen ønske, at ministeriet havde forhandlet aftaler på plads med leverandører af skolemad, som skolerne kunne have budt ind på. For både på Møns Skole og Kulsbjerg Skole oplevede hun, at de brugte utroligt meget tid på udbudsprocessen, og det er med hendes ord 'helt skørt' så mange møder, de har siddet i.

- Da vi nåede november, havde vi endnu ikke fundet en madudbyder, og vi skulle være klar om halvanden måned.

Tidspresset skyldtes, at skolerne skulle være klar til at servere skolemaden fra den 5. januar 2026, ellers ville bevillingen blive taget fra dem.

- Alene af den grund blev mange af de store drømme afløst af pragmatiske løsninger. Vi havde for eksempel ikke råd til at udbygge køkkener eller indrette kantine. På afdelingen i Nyråd kunne indrette et ledigt lokale, så alle 100 elever på mellemtrinnet kan spise sammen. For skolemad handler også om maddannelse og fællesskab, fortæller hun.

Madpakker kan være uncool, når eleverne når udskoling. Derfor faldt valget for skolemaden på Grab'n'Go, som udbyderen af maden leverer som både varme og kolde retter.

Snekaos og ventetid

Nogle skoler i forsøgsordningen sprang i løbet af efteråret 2025 fra, blandt andet fordi de var tildelt skolemad med forældrebetaling på 25 kr. per måltid. Dorthea Ryhl Pedersen havde også gerne set en anden tildeling på de to afdelinger af Kulsbjerg Skole.

- Vores afdeling med forældrebetaling ligger i et mindre velstillet område. Det er ærgerligt, for der er tydeligt en meget lavere tilslutning til skolemaden. Men der er forskellige prioriteringer i forsøgsordningen, hvor ministeriet ønsker forskning, og skolerne ønsker mad til elever, der har brug for det, siger hun.

Men på trods af både forskelle i prioriteringer og den tidskrævende proces med udbuddet fortryder Dorthea Ryhl Pedersen

Skolemad på Kulsbjerg Skole

Begge afdelinger af Kulsbjerg Skole, Vordingborg Kommune, fik tildelt midler til skolemad fra den nationale forsøgsordning. Afdelingen i Nyråd fik 3.576.700 kroner til skolemad til mellemtrinnet uden forældrebetaling. Her er 100 elever omfattet af ordningen, og kun få har valgt skolemaden fra. Afdelingen i Stensved fik 5.310.100 kroner til skolemad til udskoling med forældrebetaling på 15 kr. Her er 200 elever omfattet af ordningen, og hver dag køber omkring 35 skolemad.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Kulsbjerg Skole har to afdelinger, som begge deltager i forsøgsordningen med skolemad. Det var en krævende proces med udbud og mange beslutninger i ledelsesteamet. Her er det viceskoleleder og afdelingsleder på udskolingen, Christian Lemvig Jørgensen og Dorthe Ryhl Pedersen.

► ikke sin beslutning om at kaste sig ud i opgaven.

- Vi taler ofte om at nedbryde søjlerne i kommunen, og med sådan et projekt, hvor vi var nødt til at få hjælp fra andre fagligheder udefra, var det virkelig velgørende at få kendskab til så mange dygtige folk i forvaltningen. På den måde er jeg ikke afskrækket fra andre, fremtidige projekter.

Begge afdelinger af Kulsbjerg Skole blev klar i januar 2026. Også selvom møblerne til fællesspisningslokalet stadig var i restordre, fordi så mange andre skoler havde bestilt borde og stole på én gang. De var klar med rulleborde, med nyansatte køkkenassistenter og fordeling af lærere til at sidde med i fællesspisningen.

- Den første dag efter juleferien ramte snestormen så Danmark. Leveringen af maden blev halvanden time forsinket, afdelingslederne skulle rykke al undervisning rundt, og eleverne havde jo ikke madpakke med. Det gik, men sådan er virkeligheden altså også, siger Dorthea Ryhl Pedersen. ●

••
Vores afdeling med forældrebetaling ligger i et mindre velstillet område. Det er ærgerligt, for der er tydeligt en meget lavere tilslutning til skolemaden.

Dorthea Ryhl Pedersen
Skoleleder på Kulsbjerg Skole,
Vordingborg Kommune

National forsøgsordning for skolemad

Med finansloven 2025 blev der afsat 854 millioner kroner til en forsøgsordning over tre år med skolemad på folkeskoler og fri grundskoler. Ordningen løber fra 2025 til 2028, hvor skolerne fra januar 2026 skulle være klar til at servere maden.

I løbet af efteråret 2025 sprang nogle skoler fra, og nye blev trukket ud. Fra januar 2026 er 187 skoler med i forsøget, som skal indsamle viden og erfaringer med forskellige typer skolemadsordninger og deres betydning for elevernes sundhed, læring og trivsel.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Hvordan går det egentlig med skolemaden?

Vi har spurgt tre skoleledere.

Skoleleder Jannie Weismann
Munkevængets Skole

Eleverne elsker det. Vi gør også meget for at gøre spisningen hyggelig og snakke om, hvad man spiser – vi kigger på det og dufter til det.

Så er der nogen, der siger: 'Ej, det smager godt, I skal jo tage og smage det', og så smitter det.

Fællesskabet om maden og at udvikle madmod – det er en stor del af det. Det, at vi spiser det samme, og at det er noget, vi gør sammen.

Der er masser af bælgfrugter og den slags på menuen fra Jespers Torvekøkken, og jeg har faktisk ikke hørt nogen klager over det. Faktisk har jeg hørt flere sige, at de vegetariske retter er 'bedre end originalen'. Og med godt 42 forskellige nationaliteter her på skolen, så er vi heller ikke krydderiforskrækkede.

Det vigtigste for mig er, at alle vores elever får mad hver dag. Det gør de nu. Og sådan var det ikke før. Ikke alle fik madpakke med, og hvis de gjorde, var kvaliteten af den meget forskellig, fordi vi bor socioøkonomisk i et lavtstillet område. Så det er et kæmpe succeskriterium.

Og så har samarbejdet med Jespers Torvekøkken bare været megagodt – totalt problemløst, faktisk. Vi kan bare ringe, hvis der er det mindste, og så tager de sig af det.

Afdelingsleder Anders Højbjerg
Sofiendalskolen

For os var det vigtigt at finde en løsning, hvor vi ikke selv skulle stå og være semi- eller fuldproducerende i forhold til maden. Derfor var det en stor fordel, at vi kunne lande en aftale med Jespers Torvekøkken, som også økonomisk gav mening for os.

Maden er af rigtig god kvalitet, og både børnene og de voksne, der spiser med, er meget glade for den. Samtidig har det bidraget til at skabe en spisesituation med mere nærvær og et hyggeligere fællesskab omkring måltidet.

På vores skole har vi en stor forskellighed i både socioøkonomi og etnicitet, så noget af det, jeg især håber på, er, at maden kan være med til at styrke fællesskabet. Det er også noget af det, vi allerede mærker, når vi sidder og spiser sammen.

I det daglige har det også været rigtig positivt. Der har været hurtig respons og en god dialog, hvis vi har været nysgerrig på noget eller haft brug for at lave justeringer for at ramme elevernes præferencer og minimere madspild.

Helt enkelt kan jeg sige, at vi er meget tilfredse med samarbejdet med Jespers Torvekøkken. Der er stor fleksibilitet, og leverancerne fungerer godt. Det betyder meget for os i hverdagen.

Skoleleder Michael S. Petersen
Fællesskolen Favrdal-Fjelstrup

Skolemaden har givet en rigtig god stemning og en enorm rolig atmosfære omkring frokosten. Børnene snakker om, hvad der er i maden, om bønnerne eller andre ingredienser, og nogle siger også: 'Det skal min mor lave derhjemme'. De taler om, hvad der var favoritten i den her uge, og hvad de glæder sig til at få næste dag. Og hvis der er noget, vi synes skal justeres, så tager vi bare en dialog med Jespers Torvekøkken om det.

De tilbagemeldinger, jeg får fra både børn og forældre, er, at børnene smager mere på den her mad, end de normalt gør. De finder ud af, at de faktisk kan lide nogle ting, de ikke troede, de kunne lide.

For mig er en af de største gevinster lige nu fællesskabet omkring måltidet, hvor man sidder sammen og er nærværende.

Jeg synes generelt, at vi som samfund har meget travlt. Vi skal hele tiden videre til noget andet. Med skolemaden, så sidder vi faktisk sammen og er til stede med hinanden.

Derudover er der selvfølgelig alle de andre positive aspekter ved skolemad, som sundhed og trivsel.

Nysgerrig på at smage eller høre mere om vores skolemad?

Så lad os tage en snak. Vi har nemlig gjort det nemt for danske folkeskoler at få frisklavet skolemad leveret fra et af vores lokale frokosthuse i hele landet.

Hver dag laver vores faglærte kokke ordentlig mad lavet fra bunden – baseret på gode råvarer, masser af grønt og i tråd med de officielle kostråd. Maden ankommer i fade, så den er lige til at servere og klar til at spise. Helt uden engangsemballage eller tilberedning på stedet.

Kontakt skolemadsambassadør Allan Olesen på 40835366 eller ao@torvekoekken.dk eller læs mere på torvekoekken.dk/skolemad

Scan QR-kode og læs mere

JESPERS TORVEKØKKEN

Sådan forvandler I monsterelever til mønsterelever

Debatten om folkeskolen handler om uro, PDO, mistriivsel og udmattede lærere. Men kulturen kan ændres med høje krav, konsekvens og klare rammer, mener Mathias Granum, der her deler greb fra Englands strengeste skole og verdens største forskningsprojekt i didaktik, som de færreste har hørt om.

Forfatter Mathias Granum

Mathias Granum er cand.mag. i musikterapi og grundlagde i 2015 Efterskolen Epos, hvor rollespil og legende læring er centrale i pædagogikken. Han var forstander fra 2015 til 2020, hvorefter han skiftede til at være lærer. Desuden holder han foredrag og workshops om samarbejde, kommunikation og pædagogik.

Bogen "Fra monsterelever til mønsterelever - en hippielærers guide til, hvordan vi redder skolen" er sig til skoleledere, lærere, pædagoger, forældre og beslutningstagere, der vil være med til at vende folkeskolens negative spiral og gøre det attraktivt at være lærer igen. (Svane & Bilgrav, 2025).

1

Lær eleverne at være mønsterelever

Prioriter at lære jeres elever at være mønsterelever. Brug tid ved skolestart på en introuge til systematisk at lære eleverne god klassekultur, skolens regler, hvad der forventes af dem og træne at lytte, tage noter, række hånden op og følge instruktion. Forklar, hvorfor det er vigtigt at deltage aktivt i timerne, og tal om, hvordan I gør det trygt for alle. Stil nemme eller skøre spørgsmål for at give eleverne succes med at være 'modige gættere'. Gentag efter ferien og ved klassesammenlægninger.

2

Lærerguppen skal gøre det samme

Bliv enig med lærerguppen om, hvilket tiltag I vil indføre næste skoleår - for eksempel faste pladser, træne brug af minitavler, ingen skærme åbne i starten af lektionen eller blive stille på et splitsekund. Uden fælles kultur kan selv den bedste lærer ikke lykkes. Derfor skal alle gøre det samme, og ledelsen skal bakke op og gå i front. For nye lærere fungerer introugen også som indkøring, da det er afgørende, at alle medarbejdere forstår skolens kultur og håndhæver reglerne ens.

3

Start undervisningen med faste ritualer

Hav faste ritualer i starten og slutningen af hver time. Ens opstart skaber forudsigelighed og er med til at skabe tryghed, deltagelse og mindre uro. Aftal fælles rutiner på tværs af lærergruppen, så eleverne ved, hvad de skal gøre de første minutter. I mine idrætstimer starter eleverne altid med at tage en stepbænk og steppe i takt til 80'er-nummeret "Eye of the tiger", uden jeg behøver at sige noget, for alle ved, at det er et fast startritual.

4

Lær eleverne at blive stille på et splitsekund

Ofte kan der gå fem minutter eller længere, før undervisningen kan starte, på grund af uro i klassen. Tænk, hvis timen bare kunne gå i gang, og der var ro. At blive stille på et splitsekund kan trænes. Læreren skal ikke skælde ud, men sætte tid af til at øve det, og gerne gennem leg med humor og glimt i øjet. I indskolingen kan eleverne lege, at alle går ind som ninjaer, og udskolings elever kan lege en fysisk leg, der skal stoppe legen på et splitsekund, når signalet bliver givet.

5

Begræns skærme, og luk computeren

Digitale skærme, computere og mobiltelefoner kan være nyttige, men forstyrrer også koncentration og læring. Lav fælles retningslinjer for, hvornår computere er nødvendige i undervisningen, og hvornår papir og blyant er mere hensigtsmæssige for nærvær, indlæring og faglig fordybelse. Som udgangspunkt lærer elever bedst med papir og blyant. Elever, som skriver noter på computer, har 75 % større risiko for at dumpe end elever, der tager noter i hånden (amerikansk studie med college-studerende).

7

Vær forsigtig med gruppearbejde

Gruppearbejde anses som en vigtig måde at træne '21st century skills' som samarbejde og kreativ tænkning, og elevernes egen motivation kommer på banen – i hvert fald i teorien. Men i praksis går det ofte op i hat og briller, hvor få elever gør arbejdet, og de svageste tabes på gulvet. For at gruppearbejde fungerer, skal man sikre, at gruppen er et team, hvor hver person har en klar rolle, for at undgå forklædt inaktivitet og skæv arbejdsfordeling. Lad hellere eleverne diskutere med deres sidemakker.

9

Hav et roligt og kedeligt rum

Skoler, som oplever meget uro og forstyrrelser af undervisningen, bør have et roligt og kedeligt rum, som læreren kan sende en elev hen til, hvis eleven forstyrrer undervisningen. I det rolige rum skal der altid sidde en venlig, men tydelig lærer eller pædagog klar, som kan hjælpe eleven med at falde til ro og lave lektier. Det er ikke en straf, men en konsekvens. Efter timen bør læreren tage en snak med eleven for at genoprette relationen forklare, og hvordan eleven kan blive i klassen fremover.

6

Tempo og aktivering

Sørg for tempo og hyppige små aktiviteter i undervisningen hvert tredje-femte minut. Både for at holde eleverne vågne og også for, at læreren kan se, om alle elever faktisk er med. I matematik kan læreren bede eleverne løse en regneopgave på en minitavle og derpå holde tavlen i vejret. Eller bede eleverne vende sig om mod sidekammeraten og forklare, hvad et fagligt begreb betyder, på 30 sekunder. Det giver læreren hyppig feedback til at finde det rette niveau i undervisningen.

8

Cold-calling skaber tryghed og mod

Det er en fejltolkning, at det skaber utryghed, når læreren spørger elever, der ikke rækker hånden op. Faktisk viser forskningen det modsatte. Målet er at vise eleven, at det her kan du godt. Det forudsætter, at skolen i introtiden, hvor kulturen etableres, har en tydelig forventning om, at alle rækker hånden op. Og at læreren bevidst starter med de nemme spørgsmål, som også de fagligt svage elever kan svare på. Med små succeser øges chancen for, at elever tør række hånden op næste gang.

10

Hav tydelige forventninger til forældresamarbejdet

Vær tydelig om skolens forventninger til forældresamarbejdet fra starten, og at forældre forventes at være loyale over for skolens kultur – måske ved at underskrive en samarbejdsaftale. Inviter forældrene til oplæg på skolen om forventningerne til lektier, regler og kultur. Hvis en elev udviser dårlig adfærd gentagne gange, bliver både elev og forældre kaldt til samtale hos skolelederen. Det er din opgave at forsvare lærerne og kulturen på skolen. ●

I en artikelserie sætter vi fokus på, hvilken betydning folkeskolens fysiske rammer har for elevernes udvikling, læring og trivsel. Dette andet afsnit handler om betydningen af kunstnerisk udsmykning.

I 2023 udsmykkede billedkunstner Line Jensen og smykkedesigner Michala Eken multisalen på Højdevangens Skole. Motiverne er inspireret af lokalområdets historie.

Kunst sætter skub i kulturelt udsyn og indre kreativitet

Kunstnerisk udsmykning af aulaer, gange, skolegårde og facader har i dannelsens navn længe været en del af folkeskolen. For når elever møder kunst i deres daglige rammer, sætter det skub i fantasien, i samtaler og giver udsyn, som børnene kan trække på resten af livet.

— Wauw. Blikket fanges ind, i det sekund du træder ind på Højdevangens Skole på Amager, hvor et imponerende stort, farverigt og figurativt vægmaleri byder velkommen. For nye besøgende er den første tanke, om du er ankommet til et museum frem for en skole, men så lyder klokken, og teenagere myldrer forbi vægmaleriet. Eleverne har for længst vænnet sig til kunsten ikke bare her i ankomsthallen, men rundt om på skolens fællesarealer. Og så måske alligevel ikke. For tre 7. klasses-drenge sætter sig på stolene foran vægmaleriet og fortæller, at de faktisk forleden sad og snakkede om, hvor flot det var, og endda lagde mærke til navnet Wilhelm Bjerke Petersen på en lille plade under maleriet.

- Så googlede vi ham og opdagede, at han var vildt kendt. Det kan jeg godt forstå, for det er et vildt flot malet. Det er også ret sjovt, fordi det fortæller lidt om gamle dage. Altså for eksempel med den der dame, der står og sælger fisk fra en tønne, siger Yossef Jamil. Vennerne nikker. De synes som Yossef Jamil, at ikke bare Bjerke Petersens vægmaleri, men også alle de andre kunstværker på skolens fællesarealer gør det hyggeligt at komme i skole. Eller som de formulerer det: "Det her er ikke sådan en tør skole. Her har vi noget fedt at se på".

Kunst giver ro og orden

Man skulle næsten tro, at skoleleder Tobias Malmgren på Højdevangens Skole har instrueret de tre venner i at rose kunsten og tale om dens betydning på skolens fællesarealer, men den unge trios begejstring kommer fra hjertet. Det samme gør skolelederens entusiasme, når han fortæller om den rolle, som kunst har på skolen. En rolle, der siden opførelsen i 1930'erne har været præsent ved, at man dengang fik Wilhelm Bjerke Petersen med støtte fra Ny Carlsbergfondet til at udføre omtalte vægmalerier. Senere kom et værk til af Max Ernst, et par nummererede tryk af Per Kirkeby, fire-fem grafiske værker af John Ovesen og værker af Henrik Have, Poul Agger og Per Arnoldi. De seneste otte år er der så blevet sat turbo på kunstkøbene med Tobias Malmgren som skoleleder. Nu hænger der også abstrakte værker på elevgangene af Valdemar Sachse Stokholm, værker af Anne Ibsen og Line Jensen med flere.

- Det kan godt være, at eleverne ville foreslå graffiti på væggene og skaterramper allevegne i skolegården, men der må vi som voksne gå ind og sige, at nu prøver vi lige noget andet. Nu investerer vi i rigtig kunst, der hænger eller står på faste pladser og skaber ro og forudsigelighed i en hverdag, som ellers for eleverne er fuld af nye indtryk, siger Tobias Malmgren og tilføjer, at skolen tidligere brugte 40.000-50.000 kroner om året på at reparere loftsplader, der blev smadret af bolde og kosterkafter, men efter at fællesarealerne har fået et løft med blandt andet mere kunst, bliver intet ødelagt.

- Eleverne respekterer helt instinktivt rammer, der signalerer orden og kvalitet. Når eleverne omgives af kunst, er det, som om behovet for at ødelægge og destruere bliver nivelleret. Det er super interessant. Og de penge, vi sparer på reparationer, kan vi så bruge på fortsat at gøre noget ekstra ud af vores æstetiske rammer, fortæller Tobias Malmgren.

••
Når eleverne omgives af kunst, er det, som om behovet for at ødelægge og destruere bliver nivelleret

Tobias Malmgren
Skoleleder på Højdevangens Skole,
Københavns Kommune

I hverdagen er kunstværkerne med til at løfte det æstetiske miljø, og børnene passer vældig godt på dem.

► Kunst uden didaktisk sigte

Noget af den nyere kunst på Højdevangens Skole er skabt til aulaens væg af kunstneren Line Jensen, der i sine motiver har taget udgangspunkt i områdets historie, og som derfor kan være afsæt til videre undersøgelse i forskellige fag. Her understreger Tobias Malmgren dog, at kunsten ikke er valgt ud fra så tydeligt et didaktisk sigte. For ham er det fint, hvis malerierne er abstrakte eller bare ikke umiddelbart sætter noget i gang hos eleverne, for selvom de ikke ved, hvad de lige skal bruge kunsten til, så passerer de værkerne hver dag, og måske de alligevel sætter gang i nogle tanker og en nysgerrighed:

- Kunsten har som sådan ikke et facit, men vi omgiver os med værker, som vi voksne har besluttet er interessante at kigge på. I vores skolelederverden skal alt helst være skoleagtigt, og det kan kunst også være, men lad nu også bare kunsten være noget i sig selv, og lad elevernes tanker løbe frit afsted. Måske forstår de dele af et værk efter nogle dage, måske først langt senere, men de bliver alle tanket op af vores æstetiske rammer.

Oplæg til samtaler

På Holberg Skolen i Emdrup er der ikke mange værker på fællesarealerne udført af professionelle kunstnere. Her fylder elevernes egne kreative projekter mere. Det ene behøver nu ikke at udelukke det andet, fortæller Landsformand for Danmarks Billedkunstlærere Lykke Andersen. Til daglig underviser hun i blandt andet billedkunst på Holberg Skolen og er qua sit fag meget bevidst om kunst og

kunstformidlingens betydning for børns udvikling.

- Kunstværker, der er en del af udsmykningen på en folkeskole, er oplæg til samtaler, nærer elevernes fantasi både i og uden for undervisningen og kan samtidig være inspiration til, at eleverne selv får lyst til at skabe noget kreativt. Børn har brug for billedkunstfaget som afsæt til at få noget i hænderne og udtrykke sig analogt. Det er jo en hel del nemmere at forstå billedkunst, hvis du bliver præsenteret for kunst i din hverdag på skolens gange, og omvendt forstå kunst, hvis du har billedkunst, siger Lykke Andersen.

Jo mere kunst, des bedre

Landsformanden for Danmarks Billedkunstlærere pointerer, at for de mange af landets børn, der aldrig bliver taget med på museer af deres forældre, er kunst i folkeskolen ekstra relevant. Igen både som en del af udsmykningen på skolen og i billedkunstfaget, hvor eleverne undervises i at være detektiv på et billede ved at lære om blandt andet motivvalg, farver, teknikker og materialer.

- Jeg har været i billedkunstfaget i 30 år og ved, at børns evne til at reflektere over kunst hænger nøje sammen med, hvor meget kunst de bliver præsenteret for og hvordan. Selvom vi på Holberg Skolen har flere elevproduktioner hængende end professionel kunst, så skal jeg hilse og sige, at både elever og lærere bider mærke i, hvor kedelige rammerne er, når intet er hængt op, forklarer Lykke Andersen og siger samtidig, at hele refleksionsdelen over kunst i høj grad handler om selv at få lov til at få

fingrene i ler, farver eller gips.

- Eleverne elsker billedkunst, fordi de ikke kun er oppe i hovedet foran en skærm. Derfor er det en katastrofe, at billedkunstfaget er så nedprioriteret og ikke længere er en del af undervisningen på 1. klassetrin.

Søgemuligheder udnyttes ikke

Noget tyder på, at mange folkeskoler er interesserede i at have kunst hængende, for ikke færre end 300 folkeskoler fordelt over hele landet og sågar i Grønland har søgt om at få doneret et eller flere værker i forbindelse med Ny Carlsbergfondets kampagne Kunst til Folkeskolen. Et langt større antal ansøgninger, end fondet havde turde håbe på, da de på skoleledermessen i Bella Center i efteråret lancerede ideen om at donere 600 værker for med fondets egne ord at styrke elevernes blik for verden, give dem en dybere forståelse af sig selv og samfundet omkring dem.

- Folkeskolen er det fineste af det fine.

Det er her, den næste generation bliver dannet og uddannet. Og dannelse er det, der fylder mest i ordet uddannelse. Derfor ser jeg også kunstnerisk dannelse som en central del af det at gå i folkeskolen. Ud over at kunst kan sætte gang i det indre følelsesliv og give et anderledes perspektiv på stort set alting, så håber jeg, at nogle af de børn og unge, der kommer i kontakt med værkerne på folkeskolerne, bliver inspireret til selv at udfolde sig kreativt, siger direktør for Ny Carlsbergfondet Michael Thouber.

Hele ideen til at donere samtidskunst til folkeskoler kom sig af, at fondet ofte done-

En ældre bronzeskulptur på en sokkel af mosaikfliser er placeret i et større rum ud til skolegården på Højdevangens Skole.

Eleverne Yossef Jamil, Filip Anikulaesgi og Gabriel Suarez værdsætter både vægmalerierne og skolens øvrige kunst, fordi kunstens med deres ord; er hyggelig og flot.

I 2023 lavede kunstner Leif Sylvester tre værker til den nyopførte Nordøst-amager Skole. Kunstværkerne "Friheden flyver", "Begynderengel" og "Venner" blev finansieret af Børne- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune.

rer kunst til byer, til kunstmuseer og til andre offentligt tilgængelige institutioner som hospitaler, universiteter og gymnasier, mens folkeskolerne langt sjældnere søger fondet om at få kunst. Direktøren bemærker, at han fra nu af håber, at de enkelte folkeskoler ved, at den mulighed foreligger. Ja, man kan endda søge fondet om at få doneret kunstprojekter skabt specifikt til for eksempel en nybygget hal, aula eller skolegård.

Kreative talenter skal dyrkes

Ny Carlsbergfondet blev skabt i 1902 af brygger Carl Jacobsen og hans hustru, Ottilia, med det formål at indsamle kunst og udbrede samlingen til danskerne, fordi de var overbeviste om, at kunst er vigtig, når det handler om dannelse. Derfor indførte de også gratis entredage på deres eget anlagte Glyptoteket, for at blandt andre bryggeriarbejderne kom på besøg. Carl Jacobsen er også citeret for at have sagt, at kunst skal placeres dér, hvor folk færdes, og ja, det gælder jo så i høj grad også i folkeskolens fysiske rammer inde og ude.

- Ottilia og Carl Jacobsen så værdien i, at alle, børn som voksne, høj som lav, kom

i kontakt med kunsten, og den demokratisering af kunst, som indtil da var ikke-eksisterende, er fortsat lige siden, siger Michael Thouber.

Han siger også, at der som sådan ikke er noget kunst, der virker mere udviklende for børn end andet. Michael Thouber henviser til, da han som ung var omviser på Arken og Glyptoteket og hurtigt fandt ud af, at nogle kan lide klassiske guldaldermalerier, andre abstrakt kunst, og i netop forskelligheden begynder samtalen. Og så mener han, at jo flere børn der bliver eksponeret for kunst, jo større er sandsynligheden for, at flere kreative talenter kommer i gang tidligt, og der er vigtigt ligesom inden for fodboldens verden.

- Derfor er det for mig at se helt forkert at nedprioritere billedkunst i folkeskolen. AI overtager mange af de jobs, vi kender i dag, mens den kreative branche er noget, vi kommer til at leve af i de kommende år. Derfor er både kunst i folkeskolens lokaler og bygninger og undervisning i billedkunst supervigtigt. Ud fra de mange ansøgninger til vores kampagne at dømme så er det min klare opfattelse, at skolerne gerne vil kunsten. ●

Muligheder for at søge støtte til kunst

- + Det står alle folkeskoler frit for at søge Ny Carlsbergfondet om kunst. Ved især nyopførte bygninger kan der også søges om vederlagsfrit at få doneret et kunstprojekt.

Læs mere om mulighederne for at søge Ny Carlsbergfondet

- + Huskunstnerordningen er et mere hands-on-møde mellem kunst, kunstnere og elever og kan benyttes ved, at skolen søger penge via Huskunstnerordningen, der finansieres af Statens Kunstfond og har til formål at fremme børn og unges møde med professionel kunst i dagligdagen ved, at skoler og andre institutioner i en periode kan få tilknyttet professionelle kunstnere.

Læs mere om huskunstnerordningen

eTwinning

Inviter Europa ind i klasseværelset

eTwinning er Europas største netværk for skolesamarbejde. Her mødes elever, pædagoger og lærere på tværs af Europa om autentisk læring og trivsel i alle fag. Kom godt i gang via 'etwinning.dk'.

SCAN ME

- Opret profil og inviter dit team med. Kan bruges i alle fag.
- Hold øje med gratis events: Rejs ud i Europa til workshops eller deltag virtuelt
- Find nye samarbejdspartnere.
- Find inspiration internationale samarbejde.

Langtidssygemeldinger aflyses med hurtig hjælp

Lærernes Pension har de seneste fem år med stor succes kørt såkaldte Kompasforløb, hvor sygemeldte medlemmer hurtigt kan få hjælp til de udfordringer, der har udløst sygemeldingen. Den hurtige hjælp gør nemlig en kæmpe forskel i forhold til at blive hurtig rask og vende tilbage til jobbet frem for at køre i et spor mod en langtidssygemelding og på sigt blive enten ledig eller stå uden for arbejdsmarkedet med en førtidspension.

Kilde / Lærernes Pension

Børn og unge skal kunne handle i kriser

Global uro, misinformation og klimaforandringer. Der er meget, som børn og unge kan bekymre sig om, men nu skal projektet BeredskabSmart give handlekraft og håb for elever i 9. klasse og på ungdomsskoler med konkret viden om beredskab fra erfarne brandfolk. De unge skal undervejs selv prøve kræfter med realistiske øvelser. Unge fra Danske Beredskaber leverer alt materiale, står for undervisningen og sikrer, at lærere og ungdomsskolemedarbejdere nemt kan følge op i deres egne fag. Der er indtil videre planlagt 33 workshops i 9. klasser fordelt på tre kommuner.

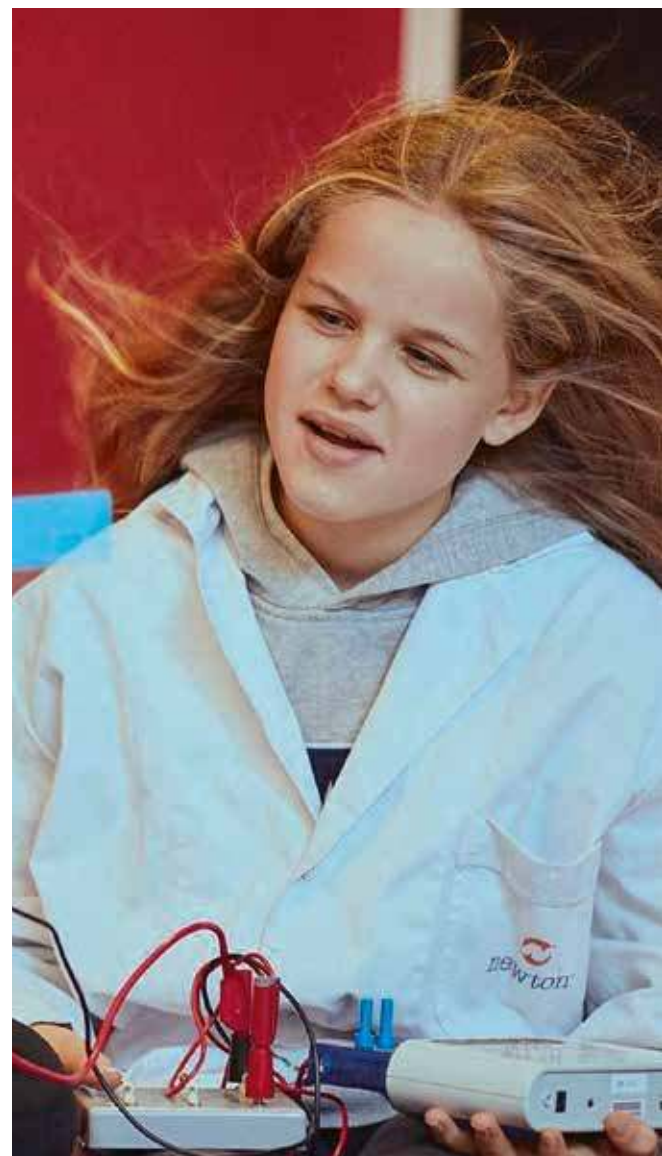
Kilde / Danske Beredskaber

Mere end 300 folkeskoler lukket på knap 20 år

Fra 2007 til 2025 blev der nedlagt 339 folkeskoler på landsplan, og knap tre ud af fire folkeskoler havde færre end 200 elever umiddelbart før nedlæggelsen. På trods af mange skolenedlæggelser er antallet af relativt små folkeskoler fortsat højt. Knap hver fjerde folkeskole havde i 2025 færre end 200 elever, og hver 10. folkeskole havde færre end 100 elever.

Kilde / Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Naturvidenskab skal tiltrække begge køn

— Et nyt forskningsprojekt støttet af Novo Nordisk Fonden skal undersøge, hvorfor der tidligt i folkeskolen er færre piger end drenge, der interesserer sig for og udvikler selvtilid inden for naturfag. Projektet vil også undersøge, hvordan undervisningsformer som inkluderende læringsmiljøer i naturfag, matematik, teknologi og ingeniørvidenskab kan opbygges og indarbejdes på tværs af køn. Resultaterne bliver samlet i en evidensbaseret håndbog til undervisere og formidlere.

Kilde / Novonordiskfonden.dk og Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet

AI på arbejde

Forfatter: Sine Zambach,
Mark Friis Hau & Christian Hendriksen

Forlag: Akademisk Forlag (2025)

Sider 184, 299,95 kroner

Generativ kunstig intelligens er ikke længere et legetøj, som vi bruger til festsange og sjove taler. Det er rykket fra legestuen og ind i vores daglige arbejdsliv. Hvad det betyder for arbejdspladser og jobfunktioner, forsøger "AI på arbejde" at give os et klart svar på i en tydelig dansk kontekst. Hvad betyder teknologien faktisk for vores måde at arbejde på? Bogen er ikke en dommedagsprofeti om arbejdsmarkedets undergang og heller ikke en ukritisk hyldelse til AI-mirakler, men et nøgternt, pragmatisk bud på, hvordan vi kan bruge, forstå og styre AI som en aktiv medspiller.

Forlaget beskriver bogen som en praktisk guide til at skrive bedre prompts, undgå faldgruber og bruge AI ansvarligt, og dette løfte indfrier bogen i vid udstrækning. Den spænder fra grundlæggende introduktioner til mere dybdegående metoder og kombinerer cases,

forskningsindsigter og håndgribelige skabeloner, som både nybegyndere og beslutningstagere kan have glæde af.

Bogens første del er uden tvivl dens stærkeste. Her introduceres en model eller opdeling af måden, vi bruger kunstig intelligens i arbejdet på: fra aflastning (rutineopgaver), over sparring (feedback og udvikling af eget arbejde), til samarbejde (mere integreret co-intelligence mellem menneske og maskine). Det giver en konkret ramme for at tænke over, hvad kunstig intelligens er, og hvad den bør gøre i arbejds-sammenhænge.

Især bogens fokus på organisationsmodenhed og ledelse rammer plet. Forfatterne udfolder, hvordan modenhedsniveauet i en organisation former alt fra governance til medarbejderinddragelse og ansvar, og de gør det uden at falde for hverken forenklet teknologioptimisme eller skræmmescenarier. Det er her, bogens største styrke ligger. Den forklarer ikke bare teknologien, men kobler den til menneskelige og organisatoriske vilkår.

Anden del af bogen skifter gear og bliver mere praktisk. Her får læseren konkrete indsigter i, hvordan ChatGPT virker, og hvordan man kan udforme prompts, der fungerer i virkeligheden. Denne overgang fra teori til praksis er nyttig, men kan til tider virke lidt spredt. Som om forfatterne forsøger at favne både total-nybegynderen og den allerede erfarne bruger på én gang. Det gør målgruppen en anelse utydelig.

Sidste kapitel samler nogle af de mest presserende refleksioner om kunstig intelligens. Her behandles bias, persondatasikkerhed og, måske mest centralt, risikoen for at miste vores kritiske sans, når vi overlader for meget til teknologien. Forfatterne peger på, at AI først for alvor bliver en forlængelse af vores evner, når vi har opbygget en vis faglig kompetence; ellers ender det med bare at outsource vores tænkning. Den pointe er vigtig både i arbejdsliv og i læringssituationer.

"AI på arbejde" er en god introduktion til generativ AI i arbejdslivet, netop fordi den favner både teknologiens muligheder og dens begrænsninger uden at skubbe til frygt eller blind begejstring. Den er praktisk uden at være overfladisk og reflekterende uden at blive abstrakt. Er du leder, vejleder eller konsulent, er bogen en god rammesættelse af, hvordan man kan tale om feltet. Bogen er en relevant og gennemarbejdet guide til, hvordan kunstig intelligens påvirker det daglige arbejde. ●

Anmeldt af

Malte von Sehested
Viceskoleleder,
Langebjergskolen i Humlebæk

Langsom produktivitet

Forfatter: Cal Newport

Forlag: Dafolo

216 sider, 305 kroner

Med bogen "Langsom produktivitet" har Cal Newport skrevet en bog for at gøre op med et forjaget arbejdsliv med pseudo-produktivitet. Forfatteren beskriver, hvordan produktivitet, set udefra, kan se effektiv ud. Man er til stede på kontoret, er aktiv på chat eller mail. Man ser produktiv ud. Cal Newport skriver: "I mangel på mere avancerede metoder til at måle effektivitet bevæger vi os også væk fra mere dybt arbejde og hen imod overfladisk og mere konkrete opgaver, der lettere kan krydses af på en to-do-liste".

For at gøre op med denne pseudo-produktivitet præsenterer Cal Newport tre principper mod en mere langsom produktivitet med kvalitet, holdbarhed og bæredygtighed i sit arbejdsliv.

De tre principper er: Lav færre ting. Arbejd i et naturligt tempo. Vær besat af kvalitet. Principperne bliver illustreret af bogens mange

biografiske eksempler med personligheder inden for den akademiske, litterære og kunstneriske verden. Til tider kan beskrivelserne virke noget lange i forhold til pointerne, de skal lede frem til, men som variation og illustration virker de fint.

I hvert kapitel, hvor principperne bliver præsenteret, kommer forfatteren med konkrete forslag til, hvordan de enkelte principper kan omsættes i hverdagen.

Nogle af forslagene er mere brugbare end andre. Nogle er meget branchespecifikke, mens andre er mere universelle og vil kunne bruges på tværs af fag og opgaver og på tværs af job og fritid.

"Langsom produktivitet" er en bog om produktivitet – ikke en bog om at resignere fra at producere noget. Tværtimod. I afsnittet om perfektionisme skriver Cal Newport, at man skal give sig tid til kvalitet i sin produktion, men frigøre sig fra tanken om et mesterværk, hvis det betyder, at det aldrig bliver færdigt. "Det er fremskridt, der betyder noget, ikke perfektionisme".

For Cal Newport er missionen at give mulighed for at skabe et mere bæredygtigt liv uden overfladebearbejdelse af opgaver under øget tidspres.

Det er, for mig, en noget amerikansk bog med mange kulturelle referencer. Det er også en bog, hvilket forfatteren også selv tydeliggør, der henvender sig til personer i job med en høj grad af autonomi til selv at tilrettelægge deres arbejde og forfølge bogens principper

om langsom produktivitet. Alt i alt synes jeg, at det er en bog, der sætter arbejdslivet i perspektiv. Selvom du i dit arbejde ikke fuldt ud kan følge Cal Newport's principper, kan du lade dig inspirere af dem og ændre strukturer i dit eget liv, der fremmer et roligere tempo, arbejde på færre opgaver ad gangen og med højere kvalitet.

"En langsommere tilgang til arbejde er ikke bare mulig, men sandsynligvis også bedre end den ad hoc-pseudo-produktivitet, der dikterer så mange menneskers arbejdsliv i dag. (...) Vi har forsøgt os med denne hurtige tilgang i hvert fald de sidste 70 år. Det fungerer ikke. Tiden er inde til at prøve noget mere langsomt". ●

Anmeldt af

Martin Rahr Bøgeskov
Souschef,
Ejerslykkeskolen i Odense

Læs flere anmeldelser

Nye bøger

Her er et udvalg af de nyeste bøger, som læsere af Plenum kan anmelde.

Se listen over alle bøger

Vil du være anmelder?

Alle, der læser Plenum, kan blive anmelder. Vi honorerer med et gavekort på 300 kr., og den bog du anmelder.

Udfyld en formular online, så hører du fra os

Klasselærerbogen

Værktøjer til en positiv hverdag for dig og dine elever
Simone Sibille Holbæk
Dansk Psykologisk Forlag

Den indre stemme

En usynlig ven til at opnå synlige resultater
Henrik Dresbøll
Akademisk Forlag

Ledelse i det 21. århundrede

Forskning, udvikling, perspektiver
Thomas Faurholt Jønsson
Akademisk Forlag

Reflekterende praktikvejledning

Professionelle hjælpesamtaler i pædagogiske kontekster
Ole Løw
Akademisk Forlag

Arbejdslivets dilemmaer

Stress
Thomas Milsted
Dansk Psykologisk Forlag

Autisme pædagogik

Teori og greb til praksis
Rikke Møller Eriksen
Samfundslitteratur

Kunsten at kommunikere

117 råd, rektioner, værktøjer og genveje, der gør dig til en effektiv kommunikator
Jesper Klit
Akademisk Forlag

Den regenerative procesleder

Design af fremtidens offentlige organisation
Jakob Nørlem, Tim Struck Dafolo

Årsplanlægning ...
Forældrehenvendelser ...
Budgetopfølgning ...

... og nu også
digital dannelse?

Bare rolig. Vi ved, du har meget om ørerne. Derfor har vi gjort det let at styrke elevernes digitale trivsel og teknologiforståelse – direkte i eksisterende årsplaner og fagmål.

Ung til yngre fra On er et **gratis** og **fleksibelt** materiale, der er **let for lærerne** at gå til. Samtidig understøtter materialet elevinddragelse og kommende krav i fagfornyelsen.

Kom i gang med Ung til yngre hos jer
Gratis inspirationsmøde for skoleledere

- 19. maj – Aarhus
- 20. maj – København

Når far er hjemme med Silke, mangler 5.b sin lærer, og teamet sin kollega

Gode vilkår til forældre med syge børn kan godt presse en arbejdsplads. I denne klumme skriver skoleleder Maike Raahauge om, hvilke udfordringer og dilemmaer det giver, når forældre får øget mulighed for at passe syge børn.

— Nulte, første, anden og tredje dag. Med den nye overenskomst får offentligt ansatte mulighed for fravær med løn i op til fire dage, når et barn bliver syg.

Det er på den ene side rigtig godt. For først og fremmest så under jeg alle børn at være omgivet af omsorg, når de er syge. Når det så er sagt, så har jeg allerede nu forskellige opmærksomhedspunkter, som bekymrer mig.

Selvom jeg ikke skeler til folks alder, når jeg ansætter, så gør kolleger det. I forvejen er kvinder i den fødedygtige alder ikke i høj kurs som teammakker. Medarbejdere gruer for graviditetsgener og efterfølgende barsler. Nu kan vi komme til at stå i en situation, hvor forældre med små børn også bliver uattraktive at være i team med. For det er en belastning, når man mangler en kollega.

Med sjette ferieuge, omsorgsdage og nu fire dage med sygt barn – for det er fire med nulte dag talt med – som måske også kan forventes en eller flere gange i løbet af året, så har det betydning for stabiliteten i et team. Og hvorfor skulle man som familie forsøge at finde en anden pasningsmulighed?

Jeg har flere gange drøftet med medarbejdere, at det ikke er muligt at få barns anden sygedag, når man har været presset

••

I denne tid taler vi også meget om elever med ufrivilligt skolefravær, og her ved vi, at det kan være svært med vikarer

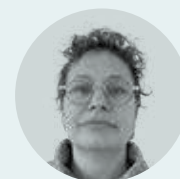
på vikarer, og nu skal jeg også til at gøre det i forhold til tredjedagen. Det er ikke særlig befordrende, og rent økonomisk er det også noget af en udgift, når vi skal dække de fire dage. Jeg er bekymret for, at der ikke umiddelbart er sat noget loft over, hvor mange gange man kan gøre det på et år. Ej heller, at man måske tænker ind, at der er noget medfinansiering fra familien selv, som i Sverige. Hvorfor skulle man så ikke per automatik tage alle dagene selv – og hver gang?

Så er der – igen set fra min stol – også en udfordring i forhold til elevernes undervisning. I denne tid taler vi også meget om elever med ufrivilligt skolefravær, og her ved vi, at det kan være svært med vikarer. Når vi nu skal til at operere med et større fravær, så kan det faktisk godt få stor betydning for antallet af vikarer, der rammer nogle klasser hårdere end andre. Det vil sige, at ud over at der kan være teamkolleger, der bliver frustrerede, så kan vi faktisk også risikere at levere en ringere kvalitet af undervisning, og vi kommer potentielt også til at se en stigning af utrygge elever, da vi får flere viktimer.

Så er der økonomien i det, for det her kommer til at koste på vikarkontoen – eller på fagligheden, fordi vi aflyser undervisningen, idet vi ikke har råd til vikarer. Det kan komme til at betyde, at vi bruger tolærertimer til viktimer, så vi kan dække bedst muligt med kendte voksne.

Jeg er godt klar over, at det er et hot take på noget, der udspringer af et behov i samfundet, som jeg fuldt ud forstår og tilslutter mig. Men når far er hjemme med Silke, så mangler 5.b sin lærer, og teamet sin kollega – så hvad gør vi? •

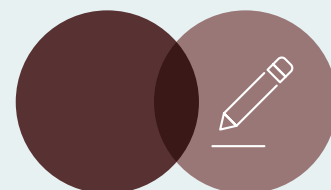
Indlægget er udtryk for skribentens egen holdning

Maike Raahauge

Skoleleder på Skolen ved Nordens Plads, Frederiksberg Kommune

Maike Raahauge er optaget af tværsektorielt og tværprofessionelt samarbejde og ledelse, leder af ledelsesteam og organisationsstrukturer. Alt sammen for at være en bæredygtig ledelse i en bredere organisation, der skaber et mere helstøbt skoleforløb for eleverne (og deres familier).

Ledertanker skrives på skift af:

Astrid Christensen Witt

Afdelingsleder på Vejgaard Østre Skole, Aalborg Kommune

Maria Frimand Andersen

Skoleleder på Hornslet Skole og SFO, Syddjurs Kommune

Jan Wittrup

Skoleleder på Trane Skole & Børneby, Varde Kommune

Kim Stenholm Paulsen

Skoleleder på Lundehusskolen, København

INGEN MEDARBEJDER BØR STÅ ALENE, HVIS EN KONFLIKT ESKALERER

TrygKald® giver adgang til hurtig og diskret kollegial støtte, hvis situationer eskalerer.

- ✓ Diskret, lille og nem at aktivere
- ✓ Hurtig kontakt via opkald og SMS
- ✓ Præcis lokationsvisning - inde og ude
- ✓ Mulighed for to-vejskommunikation
- ✓ Skaber tryghed for både medarbejdere, beboere og ledelse

Én knap. Hurtig hjælp. Lav pris.

Læs mere på www.trygkald.dk eller kontakt os for en uforpligtende dialog.

**TRYG
KALD®**

Lækkert, forfriskende vand til **drikkedunken**

Nem adgang til rent, koldt og friskt drikkevand - til både lærere og elever.

Vores moderne drikkevandsfontæner leverer iskoldt, filtreret vand direkte fra din vandforsyning og sikrer en hygiejnisk og berøringsfri vandoplevelse via en smart, indbygget fodpedal. Med en robust konstruktion og et stilrent design er de perfekte til både gange og fællesområder.

Se alle vores modeller på waterrex.dk

WATERREX
Royal drinking water

FORÅRSTILBUD
på alle CANALETAS
drikkevandsfontæner.
Se alle modellerne på
www.waterrex.dk

Model: CANALETAS 8PE

8734 7790 - info@waterrex.dk - waterrex.dk

Kurser og arrangementer 2026 / 2027

Tilmeld dig kurser
på hjemmesiden

1. 2. 7. og 8. september

Årets bestyrelsesdage

Årets bestyrelsesdag tilrettelægges som en inspirations- og arbejdsdag for lokalforeningernes bestyrelser, og der er fokus på det gode bestyrelsesarbejde.

Sted: Fredericia 1. sept. – Viborg 2. sept. – Ishøj 7. sept. – Værløse 8. sept.
Tilmelding: På hjemmesiden
Pris: Gratis

14. 15. og 16. september

Kursus for nye ledere i skolen

Kurset retter sig mod nye ledere, der er begyndt i deres første lederjob inden for de seneste to år, med fokus på basisviden om ledelse af folkeskoler, netværksdannelse mv.

Sted: Nyborg
Tilmelding: På hjemmesiden
Pris: 5.995 kr.

23. – 24. september

TR Kursus

Kurset retter sig mod lokalformænd og suppleanter, der ønsker at vide mere om løn, vilkår, overenskomst, TR-rollen og samarbejdet med sekretariatet.

Sted: Middelfart
Tilmelding: På hjemmesiden
Pris: Gratis

28. oktober

Repræsentantskabs- og formandsmøde

Repræsentantskabsmøde for repræsentantskabet jf. Skolelederforeningens vedtægter.

Sted: Odense
Tilmelding: På hjemmesiden
Pris: Gratis

29. – 30. oktober

Årsmøde

Sted: Odense
Tilmelding: På hjemmesiden fra d. 28. april
Pris: Kommer senere

25. – 26. november

Forhandlingskursus

Kurset retter sig mod lokalformænd og næstformænd, som gerne vil være endnu bedre til at varetage forhandlingssituationer på et avanceret niveau.

Sted: Middelfart
Tilmelding: På hjemmesiden
Pris: Gratis

8. 9. og 10. marts

Kursus for nye ledere i skolen

Kurset retter sig mod nye ledere, der er begyndt i deres første lederjob inden for de seneste to år, med fokus på basisviden om ledelse af folkeskoler, netværksdannelse mv.

Sted: Lyngby
Tilmelding: På hjemmesiden
Pris: 5.995 kr.

Foto: Hung Tien Vu

Hvad kan vi hjælpe med?

Professionel sparring

Du får mulighed for professionel sparring med konsulenter, der har indsigt i og/eller mangeårig erfaring med arbejdet som skoleleder. Som medlem kan du til hver en tid henvende dig til sekretariatet og få rådgivning.

Vejledning med ledervinkler

Ring eller mail og få en snak om det at være leder i eller omkring folkeskolen, for eksempel:

- + dine arbejdsvilkår som leder
- + dine løn- og ansættelsesvilkår
- + dine tjenstlige forhold, herunder pensionsvilkår
- + arbejdstidsaftalen for ledere – eller lærernes?
- + godtgørelse for merarbejde
- + folkeskolens styrelse og forvaltningsloven
- + SU/MED-samarbejdet
- + personaleledelse
- + udviklingssamtaler og konflikthåndtering
- + arbejdsskader
- + arbejdet med det psykiske arbejdsmiljø
- + andre relevante emner fra lederens dagligdag

Brug "Min side"

Tjek og ret dine oplysninger på hjemmesiden.

Kontakt os

Sekretariatet er åbent

Mandag-torsdag: 9.00-15.00, fredag: 9.00-14.00.

Hurtig kontakt

Brug ved alle henvendelser venligst

7025 1008 eller skolelederne@skolelederne.org

Nyt job?

Se skolelederjob.dk

Følg Skolelederforeningen

Hvem er vi?

Hovedbestyrelsen

Dorte Andreas, Formand

Kristian Dissing, Næstformand

Claus Bredahl Sørensen

Hanne Garval

Helle Wendt Nielsen

Lars Aaberg

Mogens Brag

Morten Winther Bothe

Politisk ledelse

Dorte Andreas

Formand

dora@skolelederne.org

Kristian Dissing

Næstformand

kd@skolelederne.org

Daglig ledelse

Hanne Bak Lumholt

Sekretariatschef

hbl@skolelederne.org

Peter Cort

Forhandlingschef / souschef

cort@skolelederne.org

Administration og drift

Jannik Brostrup Larsen

Økonomisk konsulent

jbl@skolelederne.org

Jeanette Rehfeld

Administrativ medarbejder

jl@skolelederne.org

Politik og kommunikation

Marie Begtrup

Redaktør og pressekonsulent

mb@skolelederne.org

Mia Devilli

Politisk konsulent

md@skolelederne.org

Claus Fagerlund

Politisk konsulent

cf@skolelederne.org

Malene Lieberknecht

Kommunikationskonsulent

mali@skolelederne.org

Carina Termansen

Politisk konsulent

ct@skolelederne.org

Medlemsrådgivning og forhandling

Carsten Ancker

Konsulent

cava@skolelederne.org

Matilde Dahl Petersen

Konsulent

mdp@skolelederne.org

Henrik Sloth

Konsulent

hs@skolelederne.org

Nils Vilsbøl

Konsulent

nv@skolelederne.org

SAMMEN STÅR VI PÅ **GRUNDBOGEN**

I en verden af distraktioner er GRUNDBOGEN mere vigtig end nogensinde

Noget føles bare rigtigt at stå på. Ikke fordi det er nyt. Ikke fordi det er gammelt. Men fordi det er konstrueret til at holde.

Sådan er det med GRUNDBOGEN. Og vi kender den alle. Lærere, elever og forældre. Den bygger altid på den nyeste validerede viden. Kvalitet og faglighed hænger sammen. Hver side er didaktisk gennemtænkt, så eleverne lærer det, de skal. Det giver fodfæste til at række ud mod alt det, der venter. GRUNDBOGEN danner grundlag for vores børns fremtid!

Læs om Grundbogens styrker på gu.dk/grundbogen

TIVOLI

.....

Giv dine elever en inspirerende skoledag – i Danmarks største klasselokale

KUN 105 KR.
PR. ELEV/LÆRER INKL. ENTRÉ & TURPAS

**FORLØB
MED
UNDERVISER**

Tivolis undervisere skaber rammerne for aktiv læring, hvor elever deltager engageret gennem praktiske øvelser og sanselige oplevelser. Gennem refleksion, dialog og samarbejde kobles praksis og teori så elevernes faglige forståelse styrkes, og ny viden bliver meningsfuld og varig.

– Glæd jer til oplevelsesrig læring i Tivoli!

TILMELD DIN KLASSE OG LÆS MERE PÅ WWW.TIVOLI.DK/SKOLER